

Міністерство освіти і науки України
 Національний технічний університет
 «Дніпровська політехніка»

МІБО

Кафедра перекладу

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
кваліфікаційної роботи ступеня магістр

студента Толмачова Маргарита Євгенівна

академічної групи 035м-17в

спеціальності 035 Філологія

спеціалізації

за освітньо-професійною програмою вищої освіти «Германські мови та літератури (переклад включно), перша - англійська

на тему Специфіка організації системи вивчення методики викладання перекладу студентами — філологами вечірньої форми

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
кваліфікаційної роботи	Кабаченко І.Л.			
розділів:				

Рецензент	Нестерова О.Ю.			
------------------	----------------	--	--	--

Нормоконтролер	Нестерова О.Ю.			
-----------------------	----------------	--	--	--

Дніпро

2018

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри

перекладу

(підпис)

(прізвище, ініціали)

« ____ » _____ 20__ року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеня магістр

студенту Толмачової Маргарити Євгенівни

академічної групи 035м-17в

(прізвище та ініціали)

(шифр)

спеціальності

035 Філологія

спеціалізації

за освітньо-професійною програмою вищої освіти «Германські мови та літератури (переклад включно), перша - англійська

на тему Специфіка організації системи вивчення методики викладання перекладу студентами — філологами вечірньої форми

затверджену наказом ректора НТУ«Дніпровська політехніка» від 25.10.2018 № 1786-л

Розділ	Зміст	Термін виконання
<i>Теоретичний</i>	<i>На основі матеріалів виробничих практик, інших наукових джерел розробити гіпотезу дослідження,</i>	01.11.2018

	<i>визначити його мету та завдання, проаналізувати існуючі підходи до вивчення проблеми, яка досліджується</i>	
Практичний	<i>Розробити та обґрунтувати методи практичного аналізу обраних прикладів, зробити змістовні висновки щодо труднощів перекладу лінгвістичних явищ</i>	01.12.2018

Завдання видано _____

(підпис керівника)

Кабаченко І.Л.

(прізвище, ініціали)

Дата видачі 1.10.2018

Дата подання до екзаменаційної комісії 10.12.2018

Прийнято до виконання _____

(підпис студента)

Толмачова М.Е.

(прізвище, ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ПЕРЕКЛАДУ В ВИЩІЙ ШКОЛІ	
1.1 Особливості організації навчального процесу студентів вечірньої форми навчання.....	5
1.2 Самостійна робота студентів вечірньої форми навчання.....	17
1.3 Методика викладання перекладу в вищій школі.....	25
Висновки до розділу 1	
РОЗДІЛ 2. РОЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ВЕЧІРНЬОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ	
2.1. Самостійна робота для студентів вечірньої форми.....	50
2.2. Аналіз даних експериментальної перевірки системи вправ.....	84
Висновки до розділу 2	93
ВИСНОВКИ	95
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	98

ВСТУП

Коли людину постійно оточують так звані міжкультурні та міжмовні комунікативні ситуації, питання підготовки професіоналів, які забезпечують комунікацію між представниками різних лінгвокультур, набуває особливого значення.

Основна ціль методичної підготовки – не самі собою теоретичні знання, а знання як інструмент побудови ефективної педагогічної взаємодії в різноманітних умовах, які постійно змінюються.

Одне із найважливіших завдань методики викладання у вищій школі – спрямування надбань теорії у практичне русло.

Педагог-новатор М. П. Щетінін говорив про методику як про науку, яку раз і назавжди «створити» неможливо і вивчити неможливо. Вона потребує постійної творчості. Успіх сьогодні не гарантує успіху на завтра, оскільки завтра – нове випробовування. Однак найвищий рівень методичної майстерності педагога настає тоді, коли методика зникає в його особистості і коли з цієї особистості з'являється кожного разу абсолютно самостійно той прийом, який потрібен у даному випадку. Такий педагог уже творить методику, а не керується нею; він вже досяг її джерела – глибоко усвідомленої педагогічної ідеї.

Об'єктом дослідження є процес вивчення методології викладання перекладу студентами – філологами вечірньої форми навчання.

Предмет вивчення — специфіка організації самостійної роботи студентів філології для підвищення рівня ефективності навчальної методики викладання перекладу.

Актуальність дипломної роботи: Інтеграція України в єдиний європейський освітній простір вимагає підвищення рівня знань студентів, а відповідно і рівня викладання у вищій школі. Один з аспектів, що найменше враховується викладачами вищих навчального закладів, — індивідуальний підхід при організації самостійної роботи студентів, яка, у

зв'язку з постійним зростанням обсягів інформації, набуває в університетській освітній системі дедалі більш істотного значення. Проблему організації самостійної роботи студентів активно вивчають численні науковці. Останнім часом найбільш цікаві дослідження в цій галузі, з відповідними рекомендаціями щодо вирішення проблеми, здійснили В. Володько, Т. Іванова, І. Ковалевський, А. Кузьмінський. Водночас аспект індивідуального підходу до організації самостійної роботи студентів на сьогодні вивчений недостатньо.

Основна мета дипломної роботи: охарактеризувати особливості організації самостійної роботи для студентів вечірньої форми навчання, що спеціалізуються в галузі філології, для підвищення рівня ефективності навчальної методики викладання перекладу.

Завдання дипломної роботи:

- Ознайомитись з теоретичною базою методики викладання іноземних мов студентам вечірньої форми;
- Описати особливості організації самостійної роботи студентів з вивчення методики викладання іноземних мов студентам вечірньої форми;
- Розробити систему вправ, спрямовану на організацію самостійної роботи студентів з методики викладання іноземних мов та перевірити її ефективність на практиці.

Наукова новизна дипломної роботи полягає в особливості організації самостійної роботи для студентів вечірньої форми навчання, що спеціалізуються в галузі філології, для підвищення рівня ефективності навчальної методики викладання перекладу.

Практичне значення дипломної роботи полягає в тому, що її результати можуть бути використані у навчальному процесі вищих навчальних закладів при вивченні специфіки організації системи вивчення методики викладання перекладу студентами — філологами вечірньої форми.

Методи дослідження: педагогічний експеримент, аналіз.

Основні матеріали дипломної роботи викладені у **публікації** під назвою «Теоретичні основи проблеми формування системи знань студентів магістратури з методики викладання перекладу» до VI Всеукраїнської науково-технічної конференції для студентів, аспірантів та молодих вчених "Молодь: наука та інновації".

Структура роботи: робота складається зі вступу, розділу 1 та трьох його підрозділів, висновків до розділу 1 «методи викладання перекладу в вищій школі» та трьох його підрозділів, розділу 2 «роль самостійної роботи для студентів вечірньої форми навчання» та трьох його підрозділів, висновків до розділу 2, загальних висновків, та списку використаних джерел, що налічує 74 джерела.

РОЗДІЛ І.

МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ПЕРЕКЛАДУ В ВИЩІЙ ШКОЛІ

1.1. Особливості організації навчального процесу студентів вечірньої форми навчання

Питання методичної підготовки майбутніх магістрів з іноземних мов набувають особливого значення в наш час. Це пояснюється тим, що знання самого предмета в більшості випадків не може забезпечити повного успіху в роботі, Особливо яскраво це проявляється в навчанні такого специфічного предмету, яким є іноземна мова. Форма навчання - це спосіб здійснення освітнього процесу, що характеризується різним ступенем самостійності студентів в отриманні освіти та обумовленої цим специфікою організаційно-педагогічних умов навчання [64]. Зараз освоєння основних освітніх програм вищої освіти існує в наступних формах: очна, очно-заочна (вечірня), заочна, екстернат.

Очна форма навчання - це форма організації навчального процесу, що передбачає значну кількість аудиторних занять, що проводяться викладачем. Зазвичай із загальної трудомісткості навчальної дисципліни при очній формі навчання 50% складають аудиторні заняття, 50% відводиться на самостійну роботу. Очну форму навчання ще називають денним навчанням, з огляду на те, що основна частина занять проходить в першій або другій половині дня кожен робочий день. Денне навчання важко поєднувати з роботою.

Очно-заочна (вечірня) форма навчання - це форма організації навчального процесу для осіб, що поєднують навчання з роботою на виробництві. Для вечірників значно скорочується обсяг аудиторних занять, він повинен становити не менше 10 годин на тиждень і не більше 16 годин на тиждень. Відповідно збільшується обсяг самостійної роботи студента. Заняття організовуються, як правило, у вечірні години (неробочий час). У студентів вечірньої форми навчання в навчальних планах відсутні факультативні дисципліни, фізична

культура, скорочено години на викладання дисциплін гуманітарного та природничо-наукового циклів. Але така форма навчання незручна для тих, хто працює в нічну та вечірню зміну, а також тим, у кого робочій час триває 12 —14 годин. Тому більшість бажаючих поєднувати навчання з роботою вибирають заочну форму навчання, яка створює менше проблем для працюючої людини.

Заочна форма навчання - одна з найпопулярніших форм навчання без відриву від трудової діяльності в системі професійної освіти. Її сутність виражається в назві, навчальний процес будується при мінімальній кількості аудиторних занять під керівництвом викладача. Студенти відвідують короткий курс лекцій. При заочній формі навчання студенту повинна бути забезпечена можливість занять з викладачем в обсязі не менше 160 годин на рік. Засвоєння навчального матеріалу з дисципліни контролюється і направляється викладачем через перевірку самостійно виконуваних письмових контрольних робіт. Сесії студентів заочників організуються два-три рази на рік. Термін навчання збільшується в порівнянні з денним на один рік. При цьому диплом заочної форми навчання прирівнюється до диплома очної форми навчання.

Екстернат - це форма навчання, що передбачає самостійне вивчення учнями дисциплін основної освітньої програми вищої професійної освіти за обраним напрямом підготовки з подальшою поточною і підсумковою атестацією у вузі.

Кожній формі навчання притаманні певні форми організації навчального процесу. Форма організації навчального процесу - це сукупність способів, методів і засобів організації навчання, що забезпечує освоєння студентами досліджуваних освітніх програм відповідно до вимог державних освітніх стандартів [64].

Теоретичне навчання в вузі поділяється на аудиторні заняття та самостійну роботу. Розглянемо насамперед форми аудиторних занять у вузі. Основними і найбільш значущими є:

- Лекції;

- Лабораторні (практичні) заняття;
- Семінарські заняття.

Лекція - системоутворююча форма організації навчального процесу в вузі і метод навчання, заснований на систематизованому викладі лектором навчального процесу, передбаченого програмою, щодо широкої аудиторії учнів - потоку, що складається, як правило, з декількох академічних груп.

Мета лекції - трансляція лектором наявних у нього знань учнів і організація їх цілеспрямованої діяльності з освоєння програмного матеріалу дисципліни викладання як в інших формах аудиторних занять (семінар і ін.), так і самостійно.

Завдання лекції:

- Формування системи знань з дисципліни, що вивчається;
- Розвиток творчого інтересу і навичок наукового мислення;
- Організація інших форм аудиторних занять і самостійної роботи;
- Формування професійної та загальної культури.

Існує декілька видів лекції як форми організації навчання:

1. Тематична лекція. Вона є основним видом лекції у вищій школі; висвітлює конкретну тему навчальної програми з певної дисципліни. Такі лекції поділяють на вступні і підсумкові. *Вступна лекція* дає загальне уявлення про завдання і зміст курсу, розкриває структуру і логіку розвитку конкретної галузі науки, взаємозв'язки з іншими дисциплінами. *Підсумкова лекція* завершує лекційний курс, систематизує здобуті знання, підводить підсумки прочитаного.

2. Оглядова лекція. Передбачає систематичний аналіз найважливіших наукових проблем курсу, які пов'язані з практичним досвідом студентів, завданнями професійної діяльності. Таку лекцію читають перед виробничою практикою, написанням дипломних (магістерських) робіт або складанням державних іспитів.

3. Консультативна лекція. Вона доповнює і уточнює матеріал оглядової, висвітлює розділи курсу, які викликають труднощі під час самостійного вивчення.

4. Лекційний спецкурс. Виходить за межі навчальної програми, значно розширює і поглиблює наукові знання, полегшує їх творче осмислення, "вводить" студентів у проблематику певної наукової школи. Найчастіше спецкурси ґрунтуються на матеріалі науково-дослідної роботи викладача.

У різних джерелах виділяються різні види лекцій. І до цього є достатні підстави. Спектр лекцій дійсно дуже багатий. У навчальних цілях розглядати всі немає необхідності. До числа найбільш поширених в практиці видів лекцій належать:

- Академічна;
- Проблемна;
- Оглядова;
- Установча.

Лектор повинен мати широкий науковий світогляд, володіти ґрунтовними знаннями і практичним досвідом у відповідній науковій галузі чи сфері виробничої діяльності, вміти системно, аргументовано, на належному науковому і методичному рівні викладати в лекціях теоретичні основи навчального курсу. Його лекції мають бути глибокими за змістом і доступними за формою викладу. Зміст і структурно-логічна послідовність лекцій повинні відповідати затвердженій робочій навчальній програмі. Викладач, якому доручено читання курсу лекцій, перед початком навчального року (семестру) подає на кафедру (в предметну або циклову комісію) конспект лекцій (в окремих випадках анотований тематичний план) лекційного курсу, контрольні завдання для проведення передбаченого навчальним планом проміжного та підсумкового контролю, інші методичні матеріали, які забезпечують реалізацію робочої навчальної програми.

Мета лабораторного (практичного) заняття полягає в забезпеченні засвоєння учнями теоретичних основ досліджуваної дисципліни і вмінням самостійно застосовувати їх на практиці з використанням сучасних методів і обладнання.

Лабораторне (практичне) заняття являє собою важливу форму організації навчального процесу у ВНЗ, що забезпечує пізнавальну діяльність студентів під керівництвом викладача в умовах максимально наближених до реальної практичної діяльності.

Навчальний час студента визначається кількістю облікових одиниць часу, відведених для здійснення програми підготовки на даному освітньому або кваліфікаційному рівні. Обліковими одиницями навчального часу студента є академічна година, навчальні день, тиждень, семестр, курс, рік.

Навчальний день - складова частина навчального часу студента тривалістю не більше 9 академічних годин.

Навчальний семестр - складова частина навчального часу студента, яка завершується підсумковим семестровим контролем. Тривалість семестру визначається навчальним планом.

Навчальний курс - завершений період навчання студента протягом навчального року. Тривалість перебування студента на навчальному курсі включає час навчальних семестрів, підсумкового контролю та канікул. Сумарна тривалість канікул протягом навчального курсу, крім останнього, становить не менше 8 тижнів. Початок і закінчення навчання студента на конкретному курсі оформляються відповідними (перевідними) наказами.

Навчальний рік триває 12 місяців, розпочинається, як правило, 1 вересня і для студентів складається з навчальних днів, днів проведення підсумкового контролю, екзаменаційних сесій, вихідних, святкових і канікулярних днів.

Навчальні дні та їх тривалість визначаються річним графіком навчального процесу, який складається на навчальний рік з урахуванням перенесень робочих

та вихідних днів, погоджується і затверджується в порядку і в терміни, встановлені вищим навчальним закладом.

Навчальні заняття у вищому навчальному закладі тривають дві академічні години з перервами між ними і проводяться за розкладом. Розклад має забезпечити виконання навчального плану в повному обсязі щодо навчальних занять. Допускається у порядку, встановленому вищим закладом, вільне відвідування студентами лекційних занять (для студентів третього та наступних курсів). Відвідування інших видів навчальних занять (крім консультацій) є обов'язковим для студентів.

Науково-методичне забезпечення навчального процесу включає:

- Державні стандарти освіти;
- навчальні плани;
- навчальні програми з усіх нормативних і вибіркових навчальних дисциплін;
- програми навчальної, виробничої й інших видів практик;
- підручники і навчальні посібники;
- інструктивно-методичні матеріали до семінарських, практичних і лабораторних занять;
- індивідуальні семестрові завдання для самостійної роботи студентів з навчальних дисциплін;
- контрольні завдання до семінарських, практичних і лабораторних занять;
- контрольні роботи з навчальних дисциплін для перевірки рівня засвоєння студентами навчального матеріалу;
- методичні матеріали для студентів з питань самостійного опрацювання фахової літератури, написання курсових робіт і дипломних проектів (робіт).

Інші характеристики навчального процесу визначає викладач, кафедра (предметна або циклова комісія), вищий навчальний заклад.

Освітній процес — це інтелектуальна, творча діяльність у сфері вищої освіти і науки, що провадиться у вищому навчальному закладі (науковій установі) через систему науково-методичних і педагогічних заходів та спрямована на передачу, засвоєння, примноження і використання знань, умінь та інших компетентностей у осіб, які навчаються, а також на формування гармонійно розвиненої особистості.

Для того, щоб виявити рівень знань учнів, існують контрольні заходи. Контрольні заходи включають поточний контроль, який здійснюється під час проведення практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Форма проведення поточного контролю під час навчальних занять і система оцінювання рівня знань визначаються відповідною кафедрою (предметною або цикловою комісією). А також підсумковий контроль, який проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному освітньому (кваліфікаційному) рівні або на окремих його завершальних етапах. Підсумковий контроль включає семестровий контроль та державну атестацію студента.

Вищий навчальний заклад може використовувати модульну та інші форми підсумкового контролю після закінчення логічно завершеної частини лекційних та практичних занять з певної дисципліни і їх результати враховувати при виставленні підсумкової оцінки.

Семестровий контроль проводиться у формах семестрового екзамену, диференційованого заліку або заліку з конкретної навчальної дисципліни в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою, і в терміни, встановлені навчальним планом. Семестровий екзамен — це форма підсумкового контролю засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни за семестр, що проводиться як контрольний захід.

Семестровий диференційований залік — це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу з певної дисципліни на підставі результатів виконаних індивідуальних завдань. Семестровий диференційований залік планується при відсутності модульного контролю та екзамену і не передбачає обов'язкову присутність студентів.

Семестровий залік — це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу виключно на підставі результатів виконання ним певних видів робіт на практичних, семінарських або лабораторних заняттях. Семестровий залік планується при відсутності модульного контролю та екзамену і не передбачає обов'язкову присутність студентів.

Засоби навчання є важливим невід'ємним компонентом навчального процесу з іноземної мови. Визначення засобів навчання – це відповідь на запитання «За допомогою чого навчати?» Отже засобами навчання можуть бути різноманітні матеріальні предмети, які допомагають учителю організувати ефективно навчання іноземної мови, а учням – успішно оволодіти нею. В методиці навчання ІМ до засобів навчання висуваються певні вимоги. Так, засоби навчання повинні:

а) виступати в матеріальній формі і виконувати свою основну функцію, а саме – бути таким засобом праці, який забезпечує реалізацію діяльності вчителя і діяльності учнях у навчальному процесі з іноземної мови;

б) бути орієнтованим на цілі навчання, тобто сприяти досягненню цілей у процесі навчання ІМ;

в) бути інструментами реалізації методів і прийомів, що застосовуються у навчальному процесі, і забезпечувати управління діяльністю вчителя і діяльністю учня;

г) відповідати сучасним досягненням методики навчання ІМ і забезпечувати реалізацію новітніх технологій навчання ІМ.

Згідно з такими критеріями як значність, призначення та застосування технічної апаратури засоби навчання іноземної мови розподіляються на основні та допоміжні; для вчителів і для учнів; технічні та нетехнічні.

НМК і є основним засобом навчання у всій повноті його компонентів: підручника, книжки для вчителя, лінгафонного практикуму, комп'ютерних програм, комплекту слайдів, діафільмів, аудіо-та відеокасет, таблиць тощо. Ті засоби, які вчитель використовує додатково до основних засобів навчання, вважають допоміжними. Це можуть бути спеціально підібрані серії малюнків, виготовлені вчителем роздавальні навчальні картки, таблиці, схеми, а також ілюстровані журнали, афіші, фотографії та ін.

Ті засоби, що потребують використання технічної апаратури, називаються технічними засобами навчання (ТЗН). Інші засоби є нетехнічними. Серед технічних засобів навчання, методика яких досить ретельно розроблена, виділяють відеограму, фонограму та відеофонограму.

Слід зазначити, що навіть при мінімальній забезпеченості навчального процесу технічною апаратурою неможливо навчати ІМ без застосування певних технічних засобів навчання. До таких, у першу чергу, відноситься фонограма.

Використання буд-яких засобів навчання має бути узгодженим з усією системою навчання ІМ, співвідноситись з її принципами і цілями. Це означає, що дії учнів, наприклад, при роботі з ТЗН, мають бути вмотивованими, вправи повинні зумовлювати зверненість та ситуативність, які є характерними для реального процесу спілкування.

Отже, засоби навчання ІМ мають важливе значення для забезпечення повноцінної та ефективної організації навчальної роботи учнів на уроці з метою оволодіння іншомовною діяльністю.

Основні завдання процесу навчання:

Процес навчання – це цілеспрямована діяльність, в ході якої вирішуються завдання освіти, загального розвитку і виховання. Всі ці функції навчання опосередковуються через інформацію. Правильна організація роботи з передачі та

переробки навчальної інформації створює умови для активного й успішного навчання. Інформаційне середовище – це один з головних аспектів довкілля людини (сукупність всіх потоків інформації, де людина є результатом їх перетину та взаємодії). Основними формами організації навчального процесу у вищих закладах освіти є: навчальні заняття, виконання індивідуальних завдань, самостійна робота студентів, практична підготовка і контрольні заходи.

Основним завданням навчання як процесу формування особистості є створення шляхів та засобів використання можливостей інформації через її вплив на людину в процесі вчення. Отже, процес навчання можна розглядати як відкриту, розвинену систему взаємодії трьох основних елементів: навчальна інформація – викладач – навчаємий – навчальна інформація. Головною метою цієї системи є формування самостійної пізнавальної активності, а також розвиток творчої особистості. Зміна системи або перерозподіл елементів системи можливі тільки у визначеному відрізку часу, причому тут можлива поява в елементі нових якостей, або зникнення старих, деякі зміни у взаємовідносинах елементів тощо. Поняття "зміни" двозначне, воно передбачає процес і прогрес. Оскільки взаємодія елементів процесу навчання є діяльністю певного виду, а в нинішніх умовах інформаційного середовища виникає необхідність формування творчої особистості, вся система навчання приймає проблемно-діяльнісний характер.

Картина цілісного процесу чи явища постає як повна, реалістична, якщо відомі різні погляди на нього. Щоб підготуватися до планування, організації, регулювання та управління навчально-виховним процесом, потрібно знати основні його компоненти, що розглядаються нижче.

Цільовий компонент навчання являє собою усвідомлення викладачами і прийняття студентами мети і завдань навчання. Мета вивчення соціально детермінована.

Зміст навчання визначається навчальним планом, державними навчальними програмами і навчальним матеріалом з даного предмету. Нині зміст

навчання в цілісному вигляді можна охарактеризувати такими основними компонентами:

- системою загальнонаукових, політехнічних і певних знань, що складають основу науково-матеріалістичного світогляду;
- системою умінь і навичок пізнавальної діяльності;
- досвідом творчої діяльності, який би забезпечував формування сучасного рівня культури діяльності людини;
- досвідом емоційно-цілісного ставлення до навколишньої дійсності і себе;
- досвідом гуманних міжособистісних стосунків і суспільних відносин;
- якостями особистості миротворця.

Ці складові становлять нормативний зміст навчання.

Операційно-діяльнісний компонент найбільш безпосередньо відбиває процесуальну суттєвість навчання. Він реалізується шляхом певних методів і форм організації викладання і вчення.

Стимулююче-мотиваційний компонент припускає, що педагог буде здійснювати ці заходи по стимулюванню інтересу, потреби в рішенні поставлених завдань, щоб породжувати внутрішній процес виникнення позитивних мотивів у тих, хто навчається.

Контрольно-регулювальний компонент передбачає одночасне здійснення контролю за ходом вирішення поставлених завдань навчання з боку викладача і самоконтролю за правильністю виконання навчальних операцій студентами, точністю одержуваних відповідей. Контроль здійснюється за допомогою усних, письмових, лабораторних та інших робіт, шляхом проведення опитувань, заліків, семінарів та іспитів.

Самоконтроль відбувається у вигляді самоперевірок студентами ступеня засвоєння матеріалу, що вивчається, за допомогою тестових, евристичних завдань. Зворотний зв'язок викликає необхідність корекції, регулювання навчального процесу, внесення змін у форми і методи навчання, наближення їх до оптимальних для даної ситуації.

Оцінно-результативний компонент навчання передбачає оцінювання педагогами і самооцінку студентами досягнутих у процесі навчання результатів, встановлення відповідності їх поставленим навчально-виховним задачам.

Принципи, на яких базується навчальний процес у вищій школі - це вихідні положення теорії навчання. Вони є загальним орієнтиром для визначення змісту, засобів, форм, методів організації навчання.

Принципи навчання виконують регулятивну функцію з погляду моделювання дидактичних теорій і способів регулювання практики навчального процесу. Загальнодидактичні принципи лежать в основі вивчення всіх дисциплін, а також мають регулювати організаційні основи навчального процесу на різних рівнях.

Принципи тісно пов'язані із закономірностями навчання й відображають дидактичні закони. На основі загальнодидактичних принципів розробляють принципи фахових методик. Тут конкретизуються принципи вивчення окремих дисциплін з урахуванням їх особливостей. Зокрема, вимоги принципів навчання мають враховуватися при укладанні підручників і навчальних посібників.

У підходах до визначення принципів навчання у вищій школі не можна досягти повної вичерпності чи однозначності. Зупинимось коротко на з'ясуванні сутності традиційних принципів дидактики вищої школи.

Дидактичні принципи поширюються на вивчення всіх дисциплін, значною мірою визначають їх зміст, форми організації та методи навчання.

До головних принципів навчання належать:

Принцип науковості. Полягає в доборі матеріалу, який відповідав би структурі певної галузі знань і навчального предмета, специфіці його розділів і тем. Учителя він зобов'язує викладати предмет на підставі перевірених наукових даних, розкривати причинно-наслідкові зв'язки явищ, процесів, подій, новітні досягнення науки, зв'язок з іншими науками.

Принцип систематичності та послідовності. Певною мірою він є похідним від принципу науковості, оскільки кожна наука має свою систему і послідовність

викладання в навчальному процесі. У школі систематичність досягається послідовним викладом навчального матеріалу, виділенням основного, логічним переходом від засвоєння попереднього до нового матеріалу. Внаслідок цього учні усвідомлюють структуру знань, з'ясовують логічні зв'язки між структурними частинами навчального предмета. Дотримання цього принципу забезпечує системність здобуття знань (відповідно і системність мислення) студентів.

З урахуванням вимог послідовності навчання складають навчальні програми, які передбачають розміщення матеріалу за принципом лінійності (вивчення нового матеріалу з повторенням попереднього) та концентричності (без повторення, на більш високому рівні мислення студентів з кожним наступним уроком).

Принцип доступності, дохідливості викладання. Виявляється в компенсуванні складнощів змісту навчального матеріалу майстерним його викладанням учителем або вдалою подачею автором підручника. Чим складнішим є матеріал, тим простіше, дохідливіше слід його подавати. Принцип доступності залежить і від дотримання правила послідовності: від простого — до складного.

Ґрунтується він на дидактичних положеннях Я.-А. Коменського: для того, щоб учні були зачаровані навчальним матеріалом, розуміли його, педагог має застосовувати точні мову, жести.

Принцип зв'язку навчання з життям. Полягає у використанні на уроках життєвого досвіду студентів, розкритті практичної значимості знань, застосуванні їх у практичній діяльності; в участі школярів у громадському житті. Відповідно до нього, наукові положення в навчально-виховному процесі повинні підтверджуватися конкретною педагогічною практикою.

Принцип свідомості й активності студентів. Виник і розвивався як заперечення догматизму і пасивної ролі студентів у навчанні. Виходить з того, що позитивний результат будь-якої діяльності визначається активністю людини.

Передбачає широке використання у навчанні проблемних методів, задіяння всіх психічних процесів, які сприяють активізації пізнання.

Активне й свідоме засвоєння знань, умінь і навичок неможливе без використання різноманітних розумових операцій (порівняння і зіставлення, аналізу і синтезу, індукції і дедукції, аналогії), без з'ясування взаємозв'язків і взаємообумовленості у вивченому матеріалі, правильного формулювання думки при усному мовленні.

Активізації пізнавальної діяльності студентів сприяють позитивне ставлення до навчання, інтерес до навчального матеріалу, позитивні емоційні переживання у навчальній діяльності. Вона залежить і від зв'язку навчання з життям, єдності між інтелектуальною і мовною діяльністю студентів, використання на практиці засвоєних знань, умінь і навичок. Позитивно впливають на неї систематичне повторення засвоєних знань, варіативність і диференціація вправ, роботи для засвоєння складного матеріалу доступними методами. Використанню знань при вирішенні конкретних завдань сприяють проблемне навчання, диференціація матеріалу відповідно до навчальних можливостей студентів, використання сучасних технічних засобів навчання, вміння вчителя враховувати психологічний стан студентів.

Принцип наочності. Передбачає навчання на основі живого сприймання конкретних предметів і явищ дійсності або їх зображень. Наочність буває: натуральна (рослини, тварини, гірські породи, зоряне небо, прилади, машини, явища природи), образна (картини, таблиці, моделі, муляжі, математичні фігури), символічна (географічні карти, графіки, діаграми, схеми, формули).

Принцип міцності знань, умінь і навичок. Передбачає тривале збереження в пам'яті набутих знань, умінь і навичок. Педагогічна теорія та практика виробили багато прийомів реалізації його в процесі повторення, закріплення і застосування знань, умінь і навичок: повторення навчального матеріалу за розділами і структурними смисловими частинами; запам'ятовування нового матеріалу в поєднанні з пройденим раніше; активізація пам'яті, мислення

студентів під час повторення (запитання, порівняння, аналіз, синтез, класифікація, узагальнення); групування матеріалу з метою систематизації його; акцентування при повторенні на основних ідеях; використання різноманітних вправ і методик, форм і підходів, самостійної роботи як творчого застосування знань; постійне звернення до раніше засвоєних знань для нового їх трактування.

Принцип індивідуального підходу до студентів. Означає врахування рівня розумового розвитку, знань та умінь, працездатності, пізнавальної та практичної самостійності студентів, їх особливостей пізнавальних інтересів, вольового розвитку студентів, їх ставлення до навчання.

Принцип емоційності навчання. Реалізується через жвавий, образний виклад матеріалу, мову учителя, його ставлення до студентів, зовнішній вигляд, використання цікавих прикладів, застосування наочності і технічних засобів навчання, створення в студентів почуття виконаного обов'язку.

Останнім часом у педагогіці виокремлюють нетрадиційні принципи навчання:

Принцип демократизації. Означає організацію навчального процесу відповідно до умов розвитку суспільства і тенденцій розвитку цивілізації, врахування особливостей навчання залежно від розвитку дитини та використання ефективних форм впливу на неї.

Принцип оптимізації навчально-виховного процесу. Базується на досягненні студентами високого рівня знань, умінь і навичок, розвитку їх психологічних, інтелектуальних функцій, вдосконаленні способів та шляхів навчально-пізнавальної діяльності з допомогою викладачів, яких запрошують для викладання у школи на конкурсній основі за контрактом.

Принцип нетрадиційності системи навчання. Полягає у використанні нових форм навчання, які сприяють засвоєнню учнями знань на основі колоквиумів, заліків, рефератів, наукових повідомлень, участі в олімпіадах, конкурсах тощо.

Зміст освіти на кожному етапі суспільного буття залежить від рівня розвитку науки та економіки, специфіки системи народної освіти певної країни, відведеного на освіту часу, теоретичного і практичного значення окремих галузей науки в загальній системі людських знань, завдань суспільства і держави у галузі політики, економіки і виховання (соціального замовлення для системи народної освіти).

Зміст освіти — система наукових знань, практичних умінь і навичок, засвоєння й набуття яких закладає основи для розвитку та формування особистості. [68]

Нормативна частина змісту навчання - обов'язковий для засвоєння зміст навчання, сформований відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики як змістові модулі із зазначенням їх обсягу й рівня засвоєння, а також форм державної атестації.

Вибіркова частина змісту навчання - рекомендований для засвоєння зміст навчання, сформований як змістові модулі із зазначенням їх обсягу та форм атестації, призначений для задоволення потреб і можливостей особистості, регіональних потреб у фахівцях певної спеціалізації, з урахуванням досягнень наукових шкіл і вищих навчальних закладів.

1.2 Самостійна робота студентів вечірньої форми навчання.

Самостійна робота студента є основним засобом засвоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час.

Самостійна робота студента включає: опрацювання навчального матеріалу, виконання індивідуальних завдань, науково-дослідну роботу.

Самостійна робота розглядається як найважливіший елемент навчання і виховання студентів. Викладач в такому випадку з транслятора знань перетворюється в менеджера освітнього процесу, організовуючи і направляючи

пізнавальну діяльність учнів. Ефективність самостійної роботи визначається її грамотної організацією. До основних характеристик самостійної роботи студентів (СРС) відносять: психологічні умови успішності, професійну орієнтацію дисциплін, обмежений бюджет часу студента. Індивідуалізація самостійної роботи включає наступні змінні: збільшення питомої ваги інтенсивної роботи з більш підготовленими студентами; розподіл занять на обов'язкову і творчу частини; регулярність консультацій з учнем; вичерпне та своєчасне інформування про тематичний зміст самостійної роботи, терміни виконання, потреби в допоміжних засобах, формах, способах контролю і оцінки підсумкових результатів. Залежно від місця і часу проведення, характеру керівництва з боку викладача і способу контролю, СРС з предметів педагогічного циклу підрозділяється на наступні види: самостійну роботу під час основних аудиторних занять (лекцій, семінарів, лабораторних робіт); самостійну роботу під контролем викладача у формі планових консультацій, творчих контактів, заліків та іспитів; поза аудиторну самостійну роботу при виконанні студентом домашніх завдань навчального і творчого характеру.

Структурно СРС можна розділити на дві частини: організована викладачем (ОргСРС) і самостійна робота, яку студент організовує на свій розсуд, без безпосереднього контролю з боку викладача (підготовка до лекцій, лабораторних і практичних занять, заліків, колоквіумів і т.п.) Управління СРС - це, перш за все вміння оптимізувати процес поєднання цих двох частин. Зміст ОргСРС може бути описано в робочій програмі кожної дисципліни і направлено на розширення і поглиблення знань з даного курсу, а на старших курсах - також і на засвоєння міжпредметних зв'язків. Час на її виконання не повинно перевищувати норми, відведеної навчальним планом на самостійну роботу з конкретної дисципліни. У зв'язку з цим необхідно ще на стадії розробки навчальних планів, призначаючи обсяги часу, відведеного на аудиторну і поза аудиторну роботу студента, враховувати форму ОргСРС, бо різні її форми, природно, вимагають різних часових затрат. Необхідно цілеспрямоване навчання студентів самостійній

роботі. Таке навчання включає формування прийомів моделювання самої навчальної діяльності, визначення учнями оптимального розпорядку дня, усвідомлення і послідовна відпрацювання ними раціональної роботи з навчальним матеріалом, оволодіння прийомами швидкісного читання, складання планів різноманітних дій, конспектування, постановки і вирішення навчально-практичних завдань. Це можна успішно зробити на факультативних заняттях і курсах за вибором. Якщо говорити про технологічний бік, то організація СРС може включати в себе наступні складові: технологію відбору цілей самостійної роботи, технологію відбору змісту СРС, технологію конструювання завдань та технологію організації контролю.

Технологія відбору цілей самостійної роботи. Підставами відбору цілей є цілі, визначені Державним освітнім стандартом, і конкретизація цілей по курсам, що відображає введення в майбутню педагогічну професію, професійні теорії та системи, технології. Відібрані цілі відображають таксономію цілей, наприклад: знання джерел професійної самоосвіти, застосування різних форм самоосвіти при організації самостійної роботи. Крім того, цілі самостійної роботи повинні відповідати структурі готовності до професійно-педагогічній самоосвіти, що включає мотиваційний, когнітивний, діяльнісний компоненти.

Технологія відбору змісту СРС. Підставами відбору змісту самостійної роботи є Державний освітній стандарт, джерела самоосвіти (спеціальна наукова література, досвід, самоаналіз), індивідуально-психологічні особливості студентів (навченість, інтелект, мотивація, особливості навчальної діяльності).

Технологія конструювання завдань. Завдання для самостійної роботи повинні відповідати цілям різного рівня, відображати зміст кожної пропонованої дисципліни, включати різні види і рівні пізнавальної діяльності студентів.

Технологія організації контролю. Включає ретельний відбір засобів контролю, визначення етапів, розробку індивідуальних форм контролю. Основні форми організації самостійної роботи студентів в педагогічних вищих

навчальних закладах визначаються наступними параметрами: змістом навчальної дисципліни; рівнем освіти та ступенем підготовленості студентів; необхідністю впорядкування навантаження студентів при самостійній роботі. Виходячи з цих параметрів, класичними формами ОргСРС є: реферати; семестрові завдання; курсові роботи; курсові проекти; атестаційні роботи бакалавра, спеціаліста, магістра. Одним з важливих організаційних моментів в СРС є складання завдань на самостійне виконання контрольних робіт, при складанні яких викладач керується такими критеріями. Обсяг кожного завдання повинен бути таким, щоб при твердому знанні матеріалу студент встиг би викласти відповідь на всі питання завдання в письмовому вигляді за відведений для контрольної роботи час. Всі завдання повинні бути приблизно з однаковими труднощами. При проблемному розмаїтті кожне завдання повинно містити питання, що вимагають досить точних відповідей. У кожному завданні повинен бути питання по матеріалу, який підлягає самостійного вивчення з навчальної літератури. При обмеженому числі питань з прочитаного лекційного матеріалу не повинно бути двох або кількох завдань з повністю однаковими питаннями. Навчання самостійної роботи зі спеціальною літературою є одним з боків наукової організації праці, як студентів, так і викладачів. Воно передбачає певні вимоги до якості використовуваної професійно орієнтованої літератури, а також вимоги до методичної організації процесу навчання. Перше забезпечується ретельним відбором текстового матеріалу, призначеного для самостійного вивчення. Друге включає формування системи завдань і умінь самостійної роботи зі спеціальною літературою. Можна виділити наступні вміння:

По-перше, вміння пошуку джерел інформації, відбір потрібної інформації в одному або декількох джерелах, орієнтація в відібраних (рекомендованих) публікаціях.

По-друге, - вміння смисловий переробки інформації, що міститься в цікавлять студентів друкованих матеріалах.

По-третє, - вміння письмовій фіксації інформації для її подальшого використання за допомогою різних видів запису (план, реферат, анотація та ін.) [69].

Отримання нових знань і оволодіння умінням самостійно їх здобувати здійснюється на основі виконання студентом різних вправ, виконання робіт аналітичного характеру, виконання робіт з роздатковим матеріалом. Однією з таких робіт є проектна методика, яка в даний час набула широкого поширення. Перевага даної методики полягає в тому, що студенти бачать кінцевий результат своєї роботи, вони мають можливість самостійно вибрати тему проекту. Робота над проектом - самостійно спланована і реалізована студентами робота, яка привчає їх творчо мислити, планувати свої дії, прогнозувати можливі варіанти вирішення поставлених перед ними завдань. Наступний аспект організації самостійної роботи студентів - це проведення різноманітних конкурсів та педагогічних олімпіад. У процесі їх проведення вдається вирішити організаційні питання: прагнення помірятися своїми силами, перевірити знання, дізнатися щось нове. Це надає діяльності студентів усвідомлено-мотивований і професійно – орієнтований характер.

Окремо слід виділити особливості організації самостійної роботи студентів заочної та вечірньої форм навчання, можливості яких регулярно взаємодіяти, з викладачем обмежені. Методичні вказівки до вивчення дисциплін, до написання контрольних та курсових робіт, безсумнівно, є дієвим інструментом організації їх самостійної роботи з вивчення дисципліни. Але важливим фактором є побудова ефективної системи контролю виконання даних вказівок. Як правило, завдання на контрольну роботу включає питання однієї теми, сформульовані таким чином, що студент вдається до реферативному викладу матеріалу по темі, не заглиблюючись в проблемні питання. Для уникнення цього доцільно розробити контрольні завдання за підсумками кожної теми дисципліни, що включають: дрібні, але ємні питання, для відповіді на які будуть потрібні роздуми; тести; практичні завдання. Таким чином, викладач при

перевірці і подальшої організації захисту контрольних робіт зможе оцінити володіння студентом повним обсягом матеріалу дисципліни і глибину його знань. Для ефективності СРС необхідно виконати ряд умов. Забезпечення правильного поєднання об'ємної аудиторної та самостійної роботи. Необхідно оптимальне структурування навчального плану не тільки в сенсі послідовності вивчення окремих курсів, а й розумного співвідношення аудиторної та самостійної роботи. Велику роль тут відіграє правильне визначення трудомісткості різних видів самостійних робіт, таких як курсові проекти і роботи. Складання такого плану має передувати серйозне вивчення бюджету часу студента, оснащеності методичною літературою та врахування національних традицій в системі освіти [4].

Контроль СРС не має бути самоціллю для викладача, а повинен стати мотивуючим фактором освітньої діяльності студента. Слід включати результати виконання СРС в показники поточної успішності, в квитки і питання на заліку (іспиті), від оцінок яких залежить рейтинг студента, остаточна оцінка, а, отже, стипендія чи її розмір. Багатьом студентам важливий моральний інтерес в формі суспільного визнання (приємно бути першим на факультеті, спеціальності, в групі). Самостійна робота - це планована робота студентів, виконувана за завданням і при методичному керівництві викладача, але без його безпосередньої участі. Самостійна робота сприяє: поглибленню і розширенню знань студентів; формування інтересу до пізнавальної діяльності; оволодіння прийомами процесу пізнання; розвитку пізнавальних здібностей. Саме тому вона стає головним резервом підвищення ефективності підготовки сучасних фахівців. Самостійна робота завершує завдання всіх видів навчальної роботи. Ніякі знання, не підкріплені самостійною діяльністю, не можуть стати справжнім надбанням людини. Крім того, самостійна робота має виховне значення: вона формує самостійність не тільки як сукупність умінь і навичок, а й як рису характеру, яка відіграє суттєву роль в структурі особистості сучасного фахівця вищої кваліфікації.

Самостійна робота студента забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених робочою навчальною програмою дисципліни: підручниками, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій, збірниками завдань, комплектами індивідуальних семестрових завдань, практикумами, комп'ютерними навчальними комплексами, методичними рекомендаціями з організації самостійної роботи студентів, виконання окремих завдань та ін., які повинні мати також і електронні версії. Самостійна робота студента з вивчення навчального матеріалу з конкретної дисципліни може проходити в науково-технічній бібліотеці університету, навчальних кабінетах, комп'ютерних класах (лабораторіях), а також в домашніх умовах [5].

Самостійна робота студента складається у виконанні обов'язкових (індивідуальних та модульних завдань) та вибіркового завдання (участь у конференціях та олімпіадах, підготовка наукових публікацій, підготовка аналітичного огляду матеріалів періодичного друку з актуальних проблем міжнародних розрахунків і валютних операцій, рефератів тощо).

Самостійна робота студентів над дисципліною передбачає письмове оформлення вибіркового та обов'язкового (модульного та індивідуального) завдання за визначеним графіком (див. нижче).

Результатом самостійної роботи студентів усіх форм навчання є виконані обов'язкові та вибіркового завдання, які оцінюються викладачем в ході поточного контролю, та рівень підготовки до підсумкового контролю з дисципліни у формі іспиту (для студентів вечірньої та заочної форм навчання).

Самостійна робота студентів денної форми навчання

Самостійна робота студентів денної форми навчання над вивченням дисципліни включає [3]:

- попереднє ознайомлення на самому початку вивчення курсу зі змістом кожної теми, передбаченої навчальною програмою дисципліни;
- засвоєння лекційного матеріалу та відповідних розділів підручників чи навчальних посібників;

- вивчення законодавчих і нормативних актів, які стосуються даної теми;
- опрацювання запитань для самоконтролю знань, наведених по даній темі у навчальному посібнику з даної дисципліни;
- виконання обов'язкових видів самостійної роботи та вибіркового завдання для самостійного опрацювання.

На першій лекції з курсу викладач дає вказівки на виконання студентами самостійної роботи з вивчення дисципліни і видає кожному студенту індивідуальне завдання. Якщо студент самостійно не зміг розібратись у деяких питаннях курсу, він може отримати консультацію у викладача, який цей курс викладає — читає лекції чи проводить практичні заняття, на індивідуальних заняттях (причому студенти денної форми навчання — виключно на них, бо проведення практичних занять з ними навчальним планом не передбачено).

З метою самоперевірки засвоєння матеріалу теми чи курсу в цілому студент відповідає на питання і тести, які містяться у навчальному посібнику для вивчення даної дисципліни.

Самостійна робота студентів заочної і вечірньої форм навчання

Самостійна робота студентів денної форми навчання над вивченням дисципліни включає:

- попереднє ознайомлення на самому початку вивчення курсу зі змістом кожної теми, передбаченої навчальною програмою дисципліни;
- засвоєння лекційного матеріалу та відповідних розділів підручників чи навчальних посібників;
- вивчення законодавчих і нормативних актів, які стосуються даної теми;
- опрацювання запитань для самоконтролю знань, наведених по даній темі у навчальному посібнику з даної дисципліни;
- відвідування практичних занять та виконання завдань, передбачених програмою;

- виконання обов'язкових видів самостійної роботи та вибіркового завдання для самостійного опрацювання.

На першій лекції з курсу викладач дає вказівки на виконання студентами самостійної роботи з вивчення дисципліни і видає кожному студенту індивідуальне завдання. Кожен студент має скласти карту самостійної роботи над вивченням дисципліни, вказуючи в ній свої індивідуальні завдання, і погоджує її з викладачем (студент і викладач підписують цей документ). Копія карти здається викладачеві для контролю за виконанням завдань у міжсесійний період [2].

Оскільки відведений ліміт лекційних годин недостатній для повного викладення змісту курсу, то на лекціях дається лише огляд і пояснення найбільш складних і недостатньо висвітлених у підручнику питань. Решту матеріалу студенти вивчають самостійно з допомогою підручника та додаткової літератури. При цьому вони можуть отримати допомогу викладача на консультаціях, які проводяться у міжсесійний період.

На практичних заняттях під керівництвом викладача студенти розв'язують типові практичні ситуації та задачі, які зустрічаються у цій діяльності. На практичних та індивідуальних заняттях викладач перевіряє рівень засвоєння студентами питань, які ними вивчаються самостійно, видає їм завдання для самостійної роботи та надає консультації щодо подальшого вивчення курсу.

Пропущені чи не вивчені до практичних занять теми студент складає до наступного практичного заняття, в дні консультацій. До практичних занять з курсу, які проводяться напередодні іспиту, студенти-заочники готуються у міжсесійний період у зазначеному вище порядку.

З урахуванням змісту, цілей та завдань, що вирішуються в процесі виконання самостійної роботи студентів, можна виділити чотири основні види самостійної роботи [14]:

I вид — самостійна робота з метою підготовки до поточних аудиторних занять;

II вид — пошуково-аналітична робота щодо винесених для самостійного опрацювання окремих тем, змістового модуля, іншого фрагменту навчальної програми даного курсу;

III вид — науково-дослідна робота;

IV вид — педагогічна, технологічна практика, інші види практик або практичні тренінги.

Успішне вивчення більшості дисциплін, зокрема іноземних мов, є можливим тільки за умови систематичної самостійної роботи.

Також є ще одна класифікація видів самостійної роботи [18]:

- самостійна робота в аудиторії під керівництвом викладача у вигляді запланованих консультацій;
- самостійна позааудиторна робота студентів магістратури над виконанням домашніх завдань навчального і творчого характеру (у тому числі з використанням електронних ресурсів);
 - самостійне читання міжнародних документів;
 - самостійний пошук і аналіз додаткової інформації за темами, які передбачені програмою;
 - підготовка до практичних занять і поточного контролю;
 - реферування статей та інших матеріалів;
 - написання ессе;
 - прослуховування і робота з аудіо-/відеоматеріалами;
 - підготовка доповіді на одну з вивчених тем.

Самостійна робота студентів забезпечується всіма навчально-методичними засобами, необхідними для вивчення конкретної навчальної дисципліни чи окремої теми: підручниками, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій, навчально-лабораторним обладнанням, електронно-обчислювальною технікою тощо. Студентам також рекомендується для самостійного опрацювання відповідна наукова література та періодичні

видання. Методичне забезпечення самостійної роботи студентів повинне передбачати й засоби самоконтролю (тести, пакет контрольних завдань тощо). Співвідношення обсягів аудиторних занять і самостійної роботи студентів визначається з урахуванням специфіки та змісту конкретної навчальної дисципліни, її місця, значення і дидактичної мети в реалізації освітньо-професійної програми, а також питомої ваги в навчальному процесі практичних, семінарських і лабораторних занять [20, 29].

Викладач визначає обсяг і зміст самостійної роботи, узгоджує її з іншими видами навчальної діяльності, розробляє методичні засоби проведення поточного та підсумкового контролю, аналізує результати самостійної навчальної роботи кожного студента.

Вищий заклад освіти повинен створити студенту всі умови, необхідні для успішної самостійної навчальної праці, а також надавати йому потрібні для цього методичні засоби (навчальну літературу, лабораторне обладнання й устаткування, електроннообчислювальну техніку тощо).

Самостійна робота магістрантів здійснюється в таких напрямках [28]:

- поглиблення і розширення теоретичних знань за рахунок індивідуально керованого читання рекомендованої літератури;
- формування умінь здійснювати зв'язок теоретичних положень з практикою шляхом вирішення методичних завдань, аналізу відеозаписів уроків для навчання студентів методичного аналізу уроку;
- формування вміння користуватися різноманітними засобами навчання при проведенні «мікровикладання».

Самостійна робота включає в наступні види діяльності магістрантів:

- робота з лекційним курсом, з термінологічним словником;
- підготовка повідомлень за темами, що становлять особливості приватної методики;
- самостійне вивчення НМК з англійської мови для освітніх установ різного типу;

- самостійна позааудиторна робота, що дає можливість закріпити отримані на лекціях знання;

- підготовка рефератів з окремих питань курсу;
- підготовка наочних посібників;
- підготовка лінгводидактичного портфолію;
- підготовка до іспиту.

Програмою навчальної дисципліни передбачені наступні види поточного контролю:

вирішення професійних завдань, тестування, виконання обов'язкових контрольних робіт: по одній контрольній роботі в 2-му і 3-му семестрах.

Проміжна атестація проводиться у формі екзамену в 3-му семестрі.

Поточний контроль:

- виконання експрес-контрольних на лекціях;
- виступ з повідомленнями, відповіді на семінарських заняттях;
- підготовка рефератів;
- портфолію по всіх розділах курсу;
- виконання контрольних робіт;
- участь в дискусіях, кейсах;
- презентації фрагментів уроків, уроків;
- презентація результатів групової проектної діяльності.
- Проміжний контроль:

Іспит (3 семестр).

1.3 Методика викладання перекладу в вищій школі як дисципліна

Метою методики викладання перекладу є поширювання професійно-методичної компетентності викладача. Повноцінний, спеціалізований викладач повинен вміти:

- застосовувати різноманітні методи, форми, прийоми навчання та сучасні технічні засоби навчання в різних умовах для формування у студентів іншомовної комунікативної компетентності;
- здійснювати комунікативно-навчальну функцію, яка охоплює інформаційний, мотиваційно-стимулюючий і контрольнo-корегуючий компоненти;
- здійснювати розвивальну функцію, а саме накреслювати шляхи формування та розвитку інтелектуальної та емоційної сфер особистості студента, його пізнавальних і розумових сил на матеріалі іноземної мови як навчальної дисципліни;
- здійснювати виховну функцію, вирішувати завдання морального, культурно-естетичного, гуманістичного виховання студентів засобами іноземної мови;
- здійснювати гностичну функцію, аналізувати навчальний матеріал, виділяти в ньому об'єкти навчання, прогнозувати труднощі його засвоєння з урахуванням рівня сформованості іншомовної комунікативної компетентності студентів конкретного курсу;
- об'єктивно оцінювати зміст, засоби навчання іноземної мови в різних умовах; вивчати та узагальнювати досвід навчання іноземних мов;
- здійснювати конструктивно-планувальну функцію, планувати і творчо конструювати навчальний процес в цілому, а також процес навчання конкретного навчального матеріалу (лексичного, граматичного, фонетичного, країнознавчого тощо);

- планувати навчально-комунікативну діяльність студентів на заняттях та в позааудиторній роботі, в тому числі в інтересах індивідуалізації та диференціації навчання;
- здійснювати організаторську функцію, тобто реалізовувати плани (окремих практичних занять, циклу практичних занять, позааудиторних заходів), творчо вирішувати педагогічні і методичні завдання у процесі навчання і виховання студентів, вносити до них методично правильні корективи з метою досягнення бажаного результату.

Методику викладання перекладу часом розглядають як прикладне перекладознавство, або як складову частину методики навчання іноземних мов. Однак між цими науками є суттєві відмінності. Якщо об'єктом перекладознавства є діяльність суб'єкта конкретного типу двомовної комунікації, то об'єктом методики викладання перекладу є формування здатності згаданого суб'єкта здійснювати діяльність відповідного типу двомовної комунікації, тобто відповідного виду перекладу. Об'єкт та предмет методики навчання іноземних мов, з одного боку, та методики викладання перекладу, з іншого, збігаються: навчання та метод навчання відповідно, однак вони відрізняються з точки зору діяльності, якої навчають. Якщо при навчанні іноземних мов ідеться про формування здатності вести мовленнєву діяльність засобами однієї іноземної мови, то завданням методики викладання перекладу є формування компетенції у забезпеченні еквівалентної й гетеровалентної двомовної діяльності. Така суттєва розбіжність тягне за собою цілу купу особливостей, що спричиняють кардинальні відмінності у процесах навчання двомовної комунікації, з одного боку, та перекладу з іншого. Наприклад, для навчання одномовної комунікації сприятливим є можливе вживання лише однієї іноземної мови в класі, а при навчанні перекладу у переважній більшості вправ мають вживатися обидві мови.

Загальною метою будь — якого курсу навчання перекладу як спеціальності є формування фахової компетентності перекладача, тобто здатності виконувати

перекладацьку діяльність на фаховому рівні. У найбільш загальному вигляді слід зазначити, що вона включає такі компетенції, як білінгвальну (знання двох мов і володіння ними), перекладацьку (знання загальних принципів перекладу, а також навички та уміння його здійснення), екстралінгвістичну (усі інші знання), особистісну (психофізіологічні, морально — етичні та інші якості перекладача) і стратегічну (здатність перекладати, координуючи решту компетенцій). У процесі досягнення практичної мети (формування фахової компетентності перекладача) реалізуються й інші цілі навчання: виховні, освітні та розвиваючі (за рахунок засвоєння відповідного змісту навчально-методичних матеріалів та виконання навчальних дій).

Незаперечним компонентом змісту навчання є також лексика, особливо термінологічна. Зрозуміло, що характер термінології визначається галузями, обраними укладачами програми навчання. Важко сподіватися засвоєння технічної термінології, наприклад, якщо студенти працюють виключно з громадсько-політичними чи художніми текстами. Звідси потребується надзвичайна важливість вибору галузей та репрезентативних текстів, які при мінімальному обсязі забезпечували б засвоєння максимальної кількості термінологічних одиниць.

Найзагальніший перелік знань з теорії перекладу, який також входить до змісту навчання зводиться до того, що знання історії перекладу, його класифікацій, перекладацьких стратегій та змісту головних понять у різних моделях, знання головних засобів прагматичної адаптації перекладу, перекладацьких трансформацій та відповідників, способів перекладу безеквівалентних мовних одиниць, знання про принципи перекладу зв'язного тексту та про граматичні й стилістичні аспекти перекладу. Цей перелік може змінюватися за результатами спеціальних досліджень.

Останнім елементом змісту навчання є дії, спрямовані на пошуку необхідної довідкової інформації, які потребують загального уявлення про

місцезнаходження такої інформації (словники, ресурси в Інтернеті), а по-друге, знання оптимальної структури виконання таких дій.

Принципи — ще один компонент системи навчання. У цій ситуації функціонують загальнодидактичні принципи, зокрема, принцип наочності, що передбачає збільшення кількості каналів знаходження інформації для підвищення ефективності засвоєння. У навчанні перекладу наочність застосовується у зоровій (сприйняття тексту, символів перекладацького скоропису), слуховій (прослуховування текстів безпосередньо або в аудіозапису) та моторній (запис тексту за допомогою перекладацького скоропису) формах.

За принципом посиленості, при складанні вправ доцільно враховувати рівень студентів, тобто регулювати чинники, що впливають на складність текстів (мовні труднощі, глибину знань студентів про відповідну галузь, темп мовлення, ступінь відхилення від стандартної вимови).

Реалізація принципу міцності засвоєння забезпечується за рахунок науково обґрунтованої системи вправ, яка враховує психолінгвістичні механізми перекладацької діяльності у різних її формах, моделює умови реального перекладу, створює позитивний емоційний фон, забезпечує регулярний та ефективний контроль та залучає максимально можливу кількість аналізаторів (слуховий, зоровий, моторний) під час їх виконання. Як свідчать дослідження (....) , ефективність запам'ятовування залежить від контексту пред'явлення об'єкта засвоєння, його важливості для конкретного перекладача (практичне значення, емоційні та інтелектуальні асоціації), а також від кількості сенсорних каналів, через які він сприймається. Таким чином, принцип міцності засвоєння тісно пов'язується з принципом наочності.

Принцип усвідомленості навчання реалізується за рахунок чіткого розуміння студентами мети та структури виконання вправ на кожному конкретному відрізку навчання, свідомого вибору відповідного прийому перекладу на початкових стадіях навчання та доведення операцій до рівня автоматизмів на подальших етапах, регулярного застосування допоміжних

довідкових засобів. Реалізація принципу усвідомленості вимагає також вирішення питання про оптимальне співвідношення усвідомлених та підсвідомих механізмів у процесі навчання.

Принцип активності студентів забезпечується відповідною побудовою навчального процесу. Інтелектуальна активність стимулюється за рахунок проблемних завдань, якими є кожна вправа, що моделює справжній переклад у будь-якій його формі. Як відомо (...), емоційна пам'ять сприяє кращому запам'ятовуванню, а тому чим більше студентам подобається перекладати, редагувати та вирішувати перекладацькі проблеми, тим ефективнішим буде навчання. Емоційна активність забезпечується високим темпом виконання вправ, зміною їх типів, моделюванням реальних умов перекладу.

Принцип індивідуалізації реалізується шляхом забезпечення студентів засобами зворотного зв'язку ключами до особливо складних вправ, та врахування психологічних типів їхніх особистостей.

Виділення методичних принципів навчання перекладу потребує додаткових досліджень.

По-перше, це принцип відповідності змісту вправ для навчання перекладу реальним умовам здійснення перекладу як фахової діяльності. Певний відсоток вправ, особливо тих, що мають підготовчий характер, не будуть відповідати цьому принципу, однак на завершальних етапах кожного циклу навчання його реалізація має бути обов'язковою.

Принцип домінуючої ролі вправ — ще один принцип, який означає, що змістом занять з практики перекладу мають переважно бути вправи, а не теорія. Важливим чинником при цьому має інтенсивність вправ, завдяки якій розвиваються перекладацькі навички.

Принцип взаємопов'язаного навчання різним видам перекладу (...), це метод, при якому перекладацькі навички формуються та розвиваються в усному та письмовому перекладах на матеріалі, що відноситься до однієї і тієї ж сфери. Такий підхід дозволяє закріплювати психологічні механізми, притаманні будь-

якому виду перекладу взагалі, і швидше добудовувати до них елементи, специфічні лише для окремих його видів.

Принцип співвіднесення двох мовних та категоріальних систем означає постійне порівняння і врахування інформативної, інтерактивної і культурної площин у двох мовах (...). Відповідно до цього принципу вправи мають будуватися таким чином, аби кожний з них відпрацьовувались один або кілька варіантів такого співвіднесення. Цей принцип є загальним і може бути поділений на кілька — наприклад, принцип порівняння і врахування інформативної площини тексту, принцип порівняння і врахування інтерактивної площини тексту.

Методи навчання перекладу можна диференціювати на ті, які застосовує перекладач і на ті, які вживають студенти. Викладач загалом використовує демонстрацію, пояснення, або організовує самостійний пошук інформації, після чого пропонує студентам вправляння спочатку на етапі тренування (для формування навичок), а потім на етапі практики (для включення навичок до структури перекладацьких умінь). Відповідно, студенти вживають методи ознайомлення, осмислення і вправляння. На кожному з етапів або після останнього з них викладач може застосовувати метод контролю, а студенти — метод самоконтролю. Реалізація кожного з методів може варіюватися, залежно від прийомів, що їх застосовує викладач. Наприклад, під час демонстрації нові лексичні одиниці можуть семантуватися за допомогою паралельного тексту, словника, або ж викладач пропонує студентам самостійно встановити значення слів за допомогою контексту.

Конкретизуючи роль та місце здібностей у відношенні до вмінь (і ті, і інші є властивостями особистості), ми бачимо їх відмінність у виконанні різних функцій. Функція здібностей полягає у перетворенні ідеальних моделей діяльності з метою досягнення їх відповідності реальній структурі діяльності. Перетворення вихідних ідеальних моделей, яке диктується реальними умовами діяльності, призводить до їх розмноження. Потім з отриманої кількості моделей

суб'єкт вибирає таку, яка найбільше відповідає реальній структурі діяльності, і тим самим забезпечує її успішність [11,24]. Отже, саме вміння, включаючи адекватне відображення реальної структури діяльності, забезпечують конструювання дій, та їх доцільність і правильність, а здібності – їх успішність на основі перебудови відносно стійкої системи ідеальних моделей і приведення їх у відповідність із зміненими умовами. Цю функцію здібності, як зауважує Н. В. Кузьміна, виконують завдяки їх специфічній чутливості до об'єкту, процесу і результатів, які дозволяють знаходити (тобто творити) найпродуктивніші шляхи вирішення завдань в умовах, які змінюються [12, 54]. Отже, аналіз та узагальнення в аспекті екстенсивно-кільцевої моделі особистості досвіду відомих вчених (Б. М. Теплова, С. Л. Рубінштейна, Ю. А. Самаріна, К. К. Платонова та ін.) про співвідношення понять «знання», «навички», «вміння» та «здібності» дозволяє схематично виразити діалектику взаємозв'язку цих понять (див. мал. 2). В структуру вміння в широкому його розумінні ми включаємо: а) внутрішню ідеальну модель поведінкової діяльності суб'єкта в згорнутому вигляді та її результат (власне уміння); б) поведінковий компонент вміння. Внутрішня модель, з одного боку, має когнітивну основу для вироблення власних практичних рішень, а з другого – є результатом постійної розумової роботи, тобто інтелектуальних дій і операцій, які утворюють структуру даної моделі (систему добре організованих зв'язків) на основі засвоєних знань та навичок. Завдяки здібностям (інтелектуальним та іншим) відбувається вільне та швидке приведення цих структур у відповідність з новими умовами відкриття нових шляхів діяльності.

Отже, вміння – це володіння добре організованими гнучкими структурами (ідеальними моделями) майбутніх дій та їх системами, які забезпечують результативність діяльності в нових умовах. Основні характеристики вміння: 1) усвідомленість (вміння тісно пов'язані з мисленням і не існують поза мисленням, бо дії, які ними забезпечуються, вимагають обов'язкового і паралельного осмислення); 2) гнучкість (порівняно з навичками структура вмінь постійно

змінюється і поновлюється, пристосовуючись до нових умов діяльності); 3) синтетичний характер (їх структура формується на основі складних взаємодій знань, навичок, особистісних якостей, а також здібностей шляхом конструювання все нових і нових зв'язків); 4) багаторівневність (дане поняття містить в собі широкий діапазон вмінь: від елементарних до творчих); 5) багатофункціональність (функція оцінки, планування, проектування, регулювання діяльності). Таким чином, дослідження взаємозв'язків між поняттями «здібності» та «вміння» з позицій екстенсивно-кільцевої моделі особистості дозволило: 1) глибше проникнути в суть самого поняття «вміння», його психологічну структуру, визначити характерні ознаки цього поняття, врахування яких сприятиме успішному формуванню вмінь в широкому розумінні та професійних умінь викладача вищої школи зокрема; 2) створювати внутрішні умови формування вмінь за рахунок розвитку відповідних здібностей з метою надання їм якісної характеристики. Врахування вище викладених положень допоможе викладачу вищого навчального закладу визначити умови більш успішного засвоєння знань, формування умінь і навичок його професійної діяльності та розвитку педагогічних здібностей, які стануть передумовами успішності цієї діяльності [36].

Подолання усталених методичних шаблонів та стереотипів в організації навчально – виховного процесу (проведенні лекцій, семінарів, практичних та лабораторних занять, організації самостійної роботи). Потрібно вчасно, за переконливим твердженням педагогічного критика С. Соловейчика, побачити обмеженість звичного, вчасно розірвати цю обмеженість, замінити звичне новим і зробити це нове звичним. Розвиток інтелектуальної, вольової та емоційної сфери особистості студента, майбутнього викладача вищого навчального закладу. В значній мірі традиційна методика спрямована на те, щоб ознайомити, запам'ятати, навчити, відтворити. Однак, з огляду на те, що мозок гарно упорядкований краще, ніж гарно наповнений, не менш важливим завданням методики викладання має бути максимальне розкриття потенційних

можливостей особистості майбутнього спеціаліста. «Ви нічому не можете навчити людини. Ви можете тільки допомогти їй відкрити це в собі» (Галілей). Діти стомлюються, наголошував К. Д. Ушинський, не від діяльності, а від бездіяльності або від нудної діяльності, психологічно ненасиченої. «Заберіть з класу нудьгу, і всі ці дитячі порушення зникають безслідно, самі собою». Без всіляких сумнівів, замінивши слово «діти» на слово «студенти», отримаємо ще одну проблему методики викладання у вищій школі, один із шляхів вирішення якої – формування внутрішніх мотивів навчально-пізнавальної діяльності. Д. Карнегі говорив, що є лише один спосіб заставити людину що-небудь зробити. І він полягає у тому, щоб заставити її саму захотіти це зробити. Іншого способу немає. Лише таким шляхом здобуті знання будуть реально регулювати практичні дії майбутнього викладача вищої школи, оскільки такі знання здатні перетворюватись у внутрішнє надбання педагога, в його особистісне знання, в його переконання, емоційно ним пережите і практично апробоване. «Ніяка діяльність не може бути успішною, якщо в ній немає основи для особистого інтересу» (Л.Толстой). Отже, дефіцит або відсутність цих та інших особистісних характеристик навіть при досить високому науковому рівні викладача вищого навчального закладу знижує коефіцієнт корисної дії його викладацької діяльності. Тому проблема професійного самовдосконалення та самовиховання викладача також є однією з актуальних проблем методики викладання. Пошук у змісті навчального матеріалу розвивальних і виховних можливостей та їх реалізація в навчально-виховному процесі – ще одна актуальна проблема методики викладання у вищій школі.

Аналіз сутності вмінь дозволяє виділити три рівні їх прояву в діяльності: Перший рівень: дії можуть мати відображувально-репродуктивний характер, тобто здійснюватися за шаблоном, копіюючи чужий, винайдений іншим, або повторюючи власний спосіб діяльності. Зупинившись на цьому рівні, педагог, як правило, губиться в непередбачуваній новій педагогічній ситуації, і намагання «відкрити старим ключем новий замок» не дає успішного результату. Другий

рівень: частково-пошуковий характер дій; це вибір на основі співставлення і аналізу альтернативних, багатоваріантних рішень найоптимальнішого варіанту. Третій рівень: творчий характер здійснюваної дії, який базується на глибокому аналізі певних ситуацій та умов їх протікання, в результаті чого виникає новий варіант вирішення (новоутворення) або ж відомий спосіб гнучко пристосовується до нових умов, набуваючи нових якісних характеристик. Саме такі вміння відкривають можливість легко і швидко знаходити і приймати вірні рішення в непередбачуваних ситуаціях, які досить часто виникають в професійній діяльності педагога, зокрема викладача вищого навчального закладу.

Науково-методичне забезпечення навчального процесу включає: державні стандарти освіти; навчальні плани; навчальні програми з усіх нормативних і вибіркового навчальних дисциплін; програми навчальної, виробничої й інших видів практик; підручники і навчальні посібники; інструктивно-методичні матеріали до семінарських, практичних і лабораторних занять; індивідуальні семестрові завдання для самостійної роботи студентів з навчальних дисциплін; контрольні завдання до семінарських, практичних і лабораторних занять; контрольні роботи з навчальних дисциплін для перевірки рівня засвоєння студентами навчального матеріалу; методичні матеріали для студентів з питань самостійного опрацювання фахової літератури, написання курсових і дипломних проектів (робіт). До складових навчально-методичного забезпечення, які розробляються вищим закладом освіти відносяться: робочі навчальні плани та програми; навчальні програми з вибіркового навчальних дисциплін; навчальні посібники без грифу Міністерства освіти; інструктивно-методичні матеріали до семінарських, практичних і лабораторних занять; індивідуальні семестрові завдання для самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни; контрольні завдання до семінарських, практичних і лабораторних занять; контрольні роботи з навчальних дисциплін для перевірки рівня засвоєння студентами навчального матеріалу; методичні матеріали для студентів з питань

самостійного опрацювання фахової літератури, написання курсових і дипломних проектів (робіт); інші матеріали, які визначає викладач, кафедра (предметна або циклова комісія), вищий заклад освіти.

Освітній процес - це інтелектуальна, творча діяльність у сфері вищої освіти і науки, що провадиться у вищому навчальному закладі (науковій установі) через систему науково-методичних і педагогічних заходів та спрямована на передачу, засвоєння, примноження і використання знань, умінь та інших компетентностей у осіб, які навчаються, а також на формування гармонійно розвиненої особистості [35,188]. Стандарт освітньої діяльності – це сукупність мінімальних вимог до кадрового, навчально-методичного, матеріально-технічного та інформаційного забезпечення освітнього процесу вищого навчального закладу. Стандарт вищої освіти - це сукупність вимог до змісту та результатів освітньої діяльності вищих навчальних закладів і наукових установ за кожним рівнем вищої освіти в межах кожної спеціальності.

Стандарт вищої освіти визначає такі вимоги до освітньої програми:

- 1) обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти;
- 2) перелік компетентностей випускника;
- 3) нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання;
- 4) форми атестації здобувачів вищої освіти;
- 5) вимоги до системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти;
- 6) вимоги професійних стандартів (у разі їх наявності).

Зміст освіти базується на моделі майбутнього фахівця, що сформована у відповідності до стандартів вищої освіти та визначається освітньо-професійними, освітньо-науковими програмами підготовки, структурно-логічними схемами підготовки, навчальними програмами дисциплін, іншими нормативними актами органів державного управління освітою та Університету і відображається у відповідних підручниках, навчальних посібниках, методичних

матеріалах, дидактичних засобах, а також при проведенні навчальних занять та інших видів навчальної діяльності. Зміст освіти складається з нормативної та вибіркової частин. Нормативна частина змісту освіти визначається відповідним галузевим стандартом освіти. Вибіркова частина змісту освіти визначається Університетом.

Науково-методичне забезпечення освітнього процесу включає:

- Стандарти вищої освіти.
- Стандарти освітньої діяльності.
- Навчальні плани.

Університет на підставі освітньо-професійної, освітньо-наукової програми за кожною спеціальністю розробляє навчальний план, який визначає перелік та обсяг навчальних дисциплін у кредитах ЄКТС, послідовність вивчення дисциплін, форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми поточного і підсумкового контролю. Для конкретизації планування навчального процесу на кожний навчальний рік складається робочий навчальний план, що затверджує ректор Університету. Університет у межах ліцензованої спеціальності може запроваджувати спеціалізації, перелік яких визначає самостійно. Нормативні навчальні дисципліни встановлюються галузевим стандартом освіти. Дотримання їх назв та обсягів є обов'язковим для навчального закладу. Вибіркові навчальні дисципліни встановлюються Університетом. Вибіркові навчальні дисципліни вводяться для задоволення освітніх і кваліфікаційних потреб особи, ефективного використання можливостей і традицій Університету, регіональних потреб тощо [54,621].

Навчальні програми, робочі програми навчальних дисциплін.

Навчальна програма нормативної дисципліни є складовою галузевого стандарту освіти, її розробляє та затверджує Міністерство освіти і науки України, у разі відсутності такої програми – Університет. Навчальна програма вибіркової дисципліни розробляється в Університеті. Навчальні програми, робочі програми навчальної дисципліни разом з навчальними планами є

основними документами, якими керуються факультети (відділення) та кафедри в організації навчального процесу.

Для кожної навчальної дисципліни, яка входить до освітньо-професійної, освітньонаукової програми підготовки, на підставі навчальної програми дисципліни (якщо вона існує) та навчального плану викладач, якому доручено читання курсу, складає робочу програму навчальної дисципліни, яка є нормативним документом Університету і містить виклад конкретного змісту навчальної дисципліни, послідовність, організаційні форми її вивчення та їх обсяг, визначає форми та засоби поточного і підсумкового контролю. Робоча програма навчальної дисципліни затверджується спочатку рішенням кафедри, а потім навчально-методичною комісією факультету, на якому працює викладач. Робоча програма навчальної дисципліни затверджується при внесенні змін до навчального плану, але не рідше, ніж 1 раз на 3 роки. Щорічно робоча програма перезатверджується у встановленому порядку. Після ухвалення навчально-методичною комісією факультету робоча програма навчальної дисципліни затверджується проректором з науково-педагогічної роботи Університету.

- Програми навчальних та виробничих практик та інструктивно-методичні матеріали щодо їх проходження;

- підручники і навчальні посібники;

- навчально-методичні та методичні матеріалами щодо регламенту виконання, написання та оформлення курсових та дипломних робіт (проектів);

- Навчально-методичні комплекси дисциплін (НМКД) – сукупність нормативно-методичних та навчально-методичних матеріалів у паперовій та/або в електронній формах, спрямованих на ефективне виконання студентами робочої програми навчальної дисципліни, передбаченої навчальним планом підготовки студентів і магістрантів відповідних ступенів вищої освіти. НМКД включає: - витяг з освітньо-кваліфікаційної характеристики; - витяг з освітньо-професійної чи освітньо-наукової програми; - структурно-логічну схему вивчення навчальної дисципліни (міждисциплінарні зв'язки); - робочу програму навчальної

дисципліни; - навчально-методичні матеріали для лекцій, розроблені викладачами кафедри (конспекти (тексти, схеми) лекцій, список основної і додаткової літератури тощо); - методичні вказівки (рекомендації) для проведення практичних, семінарських занять; - методичні вказівки (рекомендації) щодо виконання лабораторних робіт; - методичні вказівки (рекомендації) для студентів щодо самостійного вивчення дисципліни; - методичні вказівки (рекомендації) для виконання курсової роботи (проекту); - навчально-методичні матеріали для поточного, проміжного й підсумкового контролю; - комплексні контрольні роботи; - навчально-методичне та матеріально-технічне забезпечення навчальної дисципліни. Однакові вимоги до змісту й оформлення навчально-методичних комплексів дисциплін, передбачених навчальними планами, за якими проводиться підготовка фахівців встановлює відповідне Положення Університету.

Метою освоєння дисципліни «Методика викладання іноземної мови в школі і вузі» є розвиток у магістрантів загальнокультурних і професійних компетенцій в рамках формування науково-методичної бази як основи їх майбутньої професійно-педагогічної діяльності.

Реалізація даної мети передбачає вирішення наступних завдань:

в області виховання:

- формування соціально відповідальної, критично мислячої особистості, члена громадянського суспільства, що займає гуманну, осмислену, активну життєву позицію;

в області розвитку:

- формування цілісної особистості, розвиток інтелектуальної сфери та розкриття творчих можливостей студента;
- формування і розвиток осмисленої необхідності постійного професійного зростання і саморозвитку, підвищення кваліфікації;
 - формування професійно-методичних навичок і умінь;
 - розвиток методичного мислення;

- розвиток навичок самостійної роботи з навчальної та наукової літературою;

в області навчання:

- теоретична і практична підготовка магістранта до професійної діяльності в сфері викладання іноземної мови, яка має на увазі:

- Знайомство магістрантів з основними положеннями сучасної методики навчання іноземних мов у загальноосвітній і вищій школі;

- формування готовності до оволодіння змістом дисципліни і формуванням практичних навичок і умінь викладання курсу іноземної мови в умовах загальноосвітньої і вищої школи;

- порівняння різних, прийнятих у вітчизняній і зарубіжній практиці, підходів і методів навчання іноземної мови як засобу міжкультурного спілкування, формування уміння ефективного і творчого їх застосування на практиці;

- вивчення питань, пов'язаних з формуванням і існуючими формами контролю мовних, річових і соціокультурних навичок і вмінь з урахуванням національних вимог і в світлі сучасних тенденцій поновлення змісту іншомовної освіти в школі та вузі;

- ознайомлення магістрантів з вимогами планування, проведення, аналізу і самоаналізу заняття з іноземної мови у світлі сучасних вимог ФГОС загальноосвітньої і вищої школи;

- вироблення у магістрантів системного підходу до вирішення методичних задач в області навчання іноземної мови.

Висновки до розділу 1

Кожній формі навчання притаманні певні форми організації навчального процесу.

Активне й свідоме засвоєння знань, умінь і навичок неможливе без використання різноманітних розумових операцій (порівняння і зіставлення, аналізу і синтезу, індукції і дедукції, аналогії), без з'ясування взаємозв'язків і взаємообумовленості у вивченому матеріалі, правильного формулювання думки при усному мовленні. Основними формами організації навчального процесу у вищих закладах освіти є: навчальні заняття, виконання індивідуальних завдань, самостійна робота студентів, практична підготовка і контрольні заходи.

Класичними формами самостійної роботи є: реферати; семестрові завдання; курсові роботи; курсові проекти; атестаційні роботи бакалавра, спеціаліста, магістра. Одним з важливих організаційних моментів в СРС є складання завдань на самостійне виконання контрольних робіт, при складанні яких викладач керується такими критеріями.

Об'єкт та предмет методики навчання іноземних мов, з одного боку, та методики викладання перекладу, з іншого, збігаються: навчання та метод навчання відповідно, однак вони відрізняються з точки зору діяльності, якої навчають.

Загальною метою будь — якого курсу навчання перекладу як спеціальності є формування фахової компетентності перекладача, тобто здатності виконувати перекладацьку діяльність на фаховому рівні.

Структура і зміст курсу «Методика викладання перекладу» дозволяють забезпечити необхідний рівень професійно - методичної рефлексії і опору на власний досвід вивчення / навчання іноземних мов, а також встановлення і реалізацію міждисциплінарних зв'язків з дисциплінами мовної та професійної

підготовки. Дисципліна «Методика викладання перекладу» має тісний зв'язок з практичним курсом сучасної та ділової англійської мови.

РОЗДІЛ 2.

РОЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ВЕЧІРНЬОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

2.1. Самостійна робота для студентів вечірньої форми

Інтеграція України в єдиний європейський освітній простір вимагає підвищення рівня знань студентів, відповідно і рівня викладання у вищій школі. Один з аспектів, що найменше враховується викладачами вищих закладів освіти, — індивідуальний підхід при організації самостійної роботи студентів, яка, у зв'язку з постійним зростанням обсягів інформації, набуває в університетській освітній системі дедалі більш істотного значення. Проблему організації самостійної роботи студентів активно вивчають численні науковці. Останнім часом найбільш цікаві дослідження в цій галузі, з відповідними рекомендаціями щодо вирішення проблеми, здійснили В. Володько, Т. Іванова, І. Ковалевський, А. Кузьмінський.

Самостійна робота являє собою навчальну діяльність студента, яка планується й виконується за завданням, під методичним керівництвом і контролем викладача, але без його прямої участі. Студентам, особливо першокурсникам, буває складно правильно організувати самостійну роботу. В цьому разі доцільно звернути увагу викладачів на проблему адаптації студентів до самостійної навчальної роботи. Адаптація (лат. «adapto» — «приспосовую») передбачає пристосування до умов середовища. Студенти-першокурсники мають пристосуватися до умов життя і діяльності згідно з новими соціальними функціями і особливостями роботи вищого навчального закладу. У процесі адаптації їм необхідно подолати низку суб'єктивних і об'єктивних труднощів.

До об'єктивних труднощів належать ті, які визначаються середовищем, обставинами, особливостями діяльності конкретного університету. На них студент не може здійснити безпосередній вплив, змінити їх на свою користь. У

цьому плані можна виокремити три групи труднощів: соціальні, навчальні, професійні.

1. Соціальні труднощі можуть бути викликані зміною місця мешкання (проживання у гуртожитку), новими умовами життя, особливостями спілкування зі значним колом нових людей (викладачами, однокурсниками); необхідністю самостійно вести свій бюджет, влаштовувати власний побут, звикати до нового режиму і розпорядку дня та інше.

2. Навчальні труднощі викликані тим, що студенти стикаються з новими формами і методами навчальної діяльності, особливостями організації самостійної роботи, контролю за нею з боку викладачів.

Ефективними методами організації навчальної роботи студентів-першокурсників є чітке дозування завдань на кожне заняття, а також контролю і оцінювання самостійної роботи. Це зумовлено тим, що більшість випускників загальноосвітніх шкіл недостатньо володіє методами самостійної навчальної роботи, та у них не до кінця сформовані вміння самоаналізу і самооцінювання.

3. Порівняно менш складними є професійні труднощі. Труднощі долаються поступово шляхом оволодіння знаннями. Однак частина студентів стикається зі значними труднощами і розчаровуються у своєму професійному виборі. Саме тут студентам необхідна своєчасна допомога досвідчених педагогів [1].

Суб'єктивні труднощі, викликані індивідуальними особливостями, вимагають від викладача індивідуального підходу. Індивідуалізація навчального підходу — надзвичайно складний процес, який потребує від викладача вищої школи глибокого володіння знаннями в галузі менеджменту, психології управління й педагогічної психології. В основі індивідуалізації навчального підходу лежить розуміння індивідуальних психологічних якостей студентів. Вивченням проблеми індивідуального підходу в організації навчального процесу займалися численні вітчизняні й зарубіжні науковці: Ю. Бабанський, Б. Вілкінсон, Ю. Гільбух, Дж. Добсон, Ф. Зімбаро, І. Лернер, І. Якиманська та інші. Проте індивідуалізація навчання у вищій школі на

сьогодні вивчена недостатньо і потребує додаткових наукових досліджень. Основою таких досліджень повинен стати аналіз особистості студента в процесі самостійної навчальної діяльності з позицій менеджменту, психології управління й педагогічної психології. Під цим кутом зору проаналізуємо найбільш важливі для навчального процесу індивідуальні властивості особистості.

В реальній практиці вищого навчального закладу провідна активність залишається за викладачем фактично в усіх видах діяльності. Він виступає як в ролі джерела, так і в ролі контролера знань.

Оволодіння знаннями — це, в першу чергу, процес наполегливої активної діяльності людини. В умовах переходу людства до інформаційно-технологічного суспільства, до суспільства знань, даремно сподіватися, що за роки навчання у вищому навчальному закладі можна запитися потрібними знаннями на все життя. Зміст знань оновлюється надзвичайно швидко, а тому головним завданням вищої школи, поряд із задоволенням потреб особи в інтелектуальному, культурному й моральному розвитку, є оволодіння майбутнім фахівцем ефективними і раціональними методами самостійної навчальної роботи, відповідно до особливостей конкретного фаху, підготовка його до участі у процесі неперервної освіти.

Організація у вищому навчальному закладі самостійної роботи студентів повинна враховувати їхні індивідуальні особливості й пізнавальні можливості. Ефективність самостійної роботи значною мірою залежатиме від якості керівництва нею з боку викладача, від правильності мотивації, оптимальності інструктажу, своєчасності надання допомоги і, безумовно, від реалізації грамотного індивідуального підходу.

Мета самостійної роботи: сформувати у студентів загальні теоретичні уявлення про:

- Формування знань з галузевих аспектів перекладу;
- специфіку виховного процесу;
- розвиток соціолінгвістичної компетенції майбутніх перекладачів;

- підготовку перекладачів в умовах дистанційної освіти.

Для того, щоб дізнатись початковий рівень студентів, розроблені питання для його визначення.

Контрольна робота для учнів вечірньої форми з предмету «Методика викладання іноземних мов»

Дайте відповідь на питання:

1. Методика викладання іноземних мов як наука та її завдання. Галузі методики.
2. Зміст навчання іноземної мови молодших школярів. Поняття іншомовної комунікативної компетентності.
3. Загальнодидактичні та суто методичні принципи навчання іноземної мови.
4. Засоби навчання іноземної мови.
5. Підручник як основний дидактичний засіб навчання іноземної мови. Вимоги до підручника іноземної мови для початкових класів.
6. Планування у методичній роботі вчителя іноземної мови. Календарні та поурочні плани.
7. Поняття іншомовних навичок та вмінь.
8. Зміст навчання граматики на уроках англійської мови у початкових класах. Етапи формування граматичних навичок.
9. Навчання фонетики на уроках англійської мови у початкових класах. Формування слухо-вимовних та ритміко-інтонаційних навичок молодших школярів.
10. Особливості навчання лексики на початковому ступені навчання іноземної мови. Способи семантизації лексичних одиниць.
11. Навчання діалогічного мовлення у початковій школі. Система вправ на формування навичок непідготовленого мовлення на між тематичній основі.

12. Навчання монологічного мовлення у початковій школі. Система вправ на формування навичок підготовленого мовлення у межах визначеної теми.

13. Навчання аудіювання у початковій школі. Механізми аудіювання. Труднощі аудіювання.

14. Навчання читання на початковому ступені. Формування навички техніки читання англійською мовою.

15. Навчання письма у початковій школі. Система вправ на формування навичок письма.

16. Врахування вікових особливостей та інтересів молодших школярів у навчанні англійської мови.

17. Класифікація методів навчання іноземних мов. Методична система Майкла Уеста.

18. Індивідуалізація процесу навчання англійської мови. Види індивідуалізації.

19. Функції, види і форми контролю у навчанні англійської мови у початкових класах.

20. Вимоги до сучасного уроку іноземної мови. Мовленнєва спрямованість та мотиваційне забезпечення навчальної діяльності.

21. Типи, структура та зміст уроку іноземної мови у початкових класах.

22. Аналіз уроку англійської мови у початкових класах.

23. Положення комунікативного підходу у навчанні іноземних мов.

24. Позакласна робота з іноземної мови. Завдання, принципи, форми організації у початкових класах.

25. Цілі навчання іноземної мови у початковій школі.

26. Метод навчання іноземної мови як базова методична категорія.

27. Поняття «іншомовна вправа» та «структура вправи».

28. Класифікація іншомовних вправ.

29. Навчання іншомовної вимови на уроках іноземної мови у початкових класах.

30. Поняття «професійна компетентність учителя іноземної мови», її структурні складові.

31. Світлана К., студентка I курсу, мала важкий характер. У неї часто був поганий настрій, їй не вдавалося спілкуватися зі своїми одногрупниками, вона ображалася на них за те, що їй робили зауваження. Поступово Світлана стала самотньою.

- Що спричинило таке становище дівчини?
- Чи мають значення для майбутнього вчителя якості його характеру?

Чому?

- Які методи самовиховання були б найефективнішими у наведе ному прикладі?

32. Доведена до відчаю поведінкою дітей, молода вчителька прямо на уроці розплакалася. Як їй вийти з цієї ситуації:

- а) поплакати, заспокоїтися і продовжити урок;
- б) поплакати (тільки не в класі), заспокоїтись і продовжити урок;
- в) обов'язково залишити клас і до кінця уроку вже не повертатися;
- г) взяти себе в руки і продовжити урок;
- г) опанувати себе і, попросивши вибачення в учнів за свою слабкість, продовжити урок;

д) звернутися за допомогою до класного керівника (найважливіше, щоб учні відчували свою провину і відповідальність за сльози вчителя);

е) поплакавши, "розібратися" з класом - без серйозного покарання тут не обійтись;

- є) ваш варіант відповіді?

33. Прийшовши на урок роздратованою домашніми негараздами, вчителька одразу "накинулася" на клас. Виплеснувши на учнів море негативних емоцій, зрозуміла, що перегнула палку.

Що їй робити в такій ситуації:

- а) нічого - буває ж людина інколи сердитою, інколи - доброю;
- б) спокійно сказати: "Вибачте, щось я сьогодні розійшлася";
- в) "компенсувати" свою поведінку легкими завданнями на уроці;
- г) не задавати домашнього завдання;
- г) спокійно сказати, виправдовуючись: "Як у мене сьогодні болить голова...

Напевно, магнітні бурі";

- д) продовжувати урок, ніби нічого не трапилось;
- е) ваш варіант відповіді?

34. Бажаючи "зачепити за живе" немолоду вчительку, хлопець запитує: "Віро Іванівно, а Вам подобається "Мумій Троль"? Я від нього просто в захопленні! Як бути вчительці:

- а) чесно запитати: "А це хто такий?";
- б) сказати, ухиляючись від конкретної відповіді: "Знову ти зі своїми дурницями! І коли ти вже подорослішаєш?!";
- в) дивлячись учню прямо в очі, весело сказати: "Уявлення про нього не маю, але розумію, що ти просто хочеш наді мною познущатися";
- г) краще "відрубати" якомога різкіше: "Це той кудлатий дурень, якого скрізь рекламують? Ну, це на любителя";
- г) сміливо відповісти: "А мені - ні! А ти в захопленні від Софії Ротару, Василя Зінкевича?";

- д) упевнено відповісти: "Ні, не подобається!";
- е) ваш варіант відповіді?

35. Готуючись до лекції, викладач структурно побудував її так:

- а) ознайомлення з літературою;
- б) повідомлення теми лекції;
- в) визначення завдань;
- г) виклад основного матеріалу.

Як би ви побудували свою лекцію у порівнянні з цим викладачем? Доповніть її структуру пунктами, яких не вистачає.

36. “Важкий” учень вирішив зірвати урок хімії в 7-му класі. Для цього він на перерві заліз всередину трибуни вчителя (кафедру у формі ящика), і став чекати приходу вчительки після дзвінка. Увійшовши до класу, учителька побачила, як учні завмерли і чогось чекали. Вона звернула увагу і на порожнє місце Євгена К. – головного хулігана класу. Через погляди хлопців педагог здогадалася, де знаходиться Євген, тим більше, що підлітка видав його ж лікоть.

37. Урок музики в 7-му класі веде молода вчителька. Через п’ять хвилин з гуркотом розкриваються двері і, нахабно крикнувши “Можна ввійти?!”, на порозі зупиняються троє учнів. Вчителька просить їх вийти і увійти до класу як слід. Учні виходять у коридор. Через хвилину двері відкриваються і підлітки вже заповзають до класу...

38. Молодий вчитель одного разу не стримався і почав обурено кричати на восьмикласника, який справді був винний перед вчителем. Учень спочатку слухав, а потім так спокійно собі питає:

- Чого ти репетуєш?

Педагог зупинився, вражений. Клас затих – нечувана зухвалість – сказати вчителю “ти”! Що буде?

39. Вчителька початкових класів заміняла свою більш досвідчену колегу, яку діти дуже любили. І в перший же день роботи один з учнів класу заявив їй відверто і вороже: “Ви нам не потрібні, ми хочемо нашу колишню вчительку”.

40. До 6-го класу прийшла нова вчителька образотворчого мистецтва. Коли вона увійшла до класу, кілька учнів на задніх партах демонстративно сиділи, напевне, чекаючи, доки педагог зробить їм зауваження.

Після визначення рівня знань студентів, для покращення знань треба дати їм статті для самостійного вивчення та питання до них.

Теми для самостійного вивчення студентами вечірньої форми:

1. Теоретичні засади навчально-виховного процесу у вищій школі.
2. Зміст, планування та організація навчального процесу у вищій школі.
3. Види занять у вищій школі.
4. Переклад як об'єкт навчання
5. Сутність перекладацької компетенції.
6. Формування та розвиток перекладацької компетенції.

Тема 1. Теоретичні засади навчально-виховного процесу у вищій школі.

Для розкриття цієї теми використані наступні статті:

- Петрик К.Ю. «Теоретичні засади проблеми підготовки майбутніх учителів до організації суб'єкт-суб'єктної взаємодії молодших школярів»;
- Іщенко Т. В та Дука О. А. «Теоретичні основи педагогічної діагностики у вищій військовій школі»
- Катерина Галацин. «Методологічні засади викладання англійської мови у вищому технічному навчальному закладі».

Стаття 1.

Петрик К.Ю. Теоретичні засади проблеми підготовки майбутніх учителів до організації суб'єкт-суб'єктної взаємодії молодших школярів»;

У першій статті розкрита проблема суб'єктної взаємодії як філософська категорія. Приведені роздуми таких вчених, як Фредерік Вудбрідж, Я. Пономарьов, психологів Г. Каплана та Б. Седока, науковців Г. Андреевої та В. М'ясищева. Доведено, що сучасна психологічна наукова думка визначає взаємодію як спільну роботу педагогів та учнів, яка засновується на взаєморозумінні, співпраці, в результаті чого здійснюється процес їхнього особистісного зростання. Стає зрозуміло, що психологічний аспект взаємодії

тісно пов'язаний з педагогічним. Існують роздуми, що таке поняття «взаємодія» та що є предметом педагогіки. В. Сухомлинський, розвиваючи вчення А. Макаренка, всією педагогічною творчістю засвідчив, що виховання – це не лише формування певних якостей особистості, навчання – не тільки передача знань, а світ складних людських взаємин, в якому людина доторкається до людини, до її душі своєю душею. Поняття "суб'єкт-суб'єктна взаємодія" визначається дослідницею як спеціально організована, гуманна, морально-естетична співпраця суб'єктів педагогічного процесу, спрямована на досягнення мети виховання, соціально і психологічно зумовлена всією системою прийнятих у суспільстві національних і загальнолюдських цінностей. Вектор вищої педагогічної освіти, спрямовуючись у площину цінностей особистісного розвитку майбутніх педагогів, зумовлює принципову необхідність переосмислення тих факторів, від яких залежить підвищення їхнього загальнокультурного рівня. Згідно з новою філософією, передбачається перехід від ідеї "освіченої людини" до "людини культури", яка характеризується зміною сприйняття, культурою толерантної поведінки та системно-гуманітарним стилем мислення.

Отже, в педагогічній науці доведено значущість суб'єкт-суб'єктної взаємодії для навчального процесу. Саме від педагога вищої школи, його установок, загальної й педагогічної культури, особистісних рис значною мірою залежить організація навчального процесу.

Для того, щоб майбутній учитель мав можливість працювати в особистісно-орієнтованій суб'єкт-суб'єктній парадигмі, він повинен у процесі професійного навчання пройти школу суб'єкт-суб'єктної взаємодії.

Стаття 2.

Іщенко Т. В та Дука О. А. «Теоретичні основи педагогічної діагностики у вищій військовій школі»

У другій статті ми познайомимось з поняттям «педагогічна діагностика» та знайдемо місце педагогічної діагностики в навчально-виховному процесі. Ознайомимось з предметом педагогічної діагностики та дізнаємось про її основні сфери та що вони означають. У широкому розумінні педагогічна діагностика – це встановлення та вивчення ознак, що характеризують стан різних елементів педагогічної системи та умов її реалізації (на всіх її рівнях) з метою прогнозування, попередження і корекції порушень нормальних тенденцій її функціонування й розвитку з урахуванням “фонової” (соціально-педагогічної) ситуації. Системний аналіз педагогічної діагностики дає можливість розкрити і легше зрозуміти її функції, зміст, завдання, теоретико-методологічний і процесуальний апарат, а також міжпредметні зв’язки. Ми дізнаємось, яка може бути система педагогічного діагностування у загальному вигляді. Будуть розкрити основні функції педагогічної діагностики:

- з’ясування стану об’єкта діагностики і встановлення відхилень від норм;
- інтегративна (об’єднання у цілісну картину розвитку об’єкта раніше відомих і отриманих діагностичних даних);
- прогностична (відпрацювання прогнозів вірогідних тенденцій розвитку об’єкта та відповідних корегувальних заходів).

Основними напрямками у педагогічній діагностиці є:

- діагностика вихованості;
- дидактична діагностика;
- управлінська діагностика (організаційно-методична);
- соціально-педагогічна діагностика;
- соціально-психологічно-педагогічна діагностика;
- педагогічна психодіагностика;
- валеопедагогічна.

У статті розказано, що таке “наскрізні” напрями педагогічної діагностики. Виявлено і сформульовано декілька принципів педагогічної діагностики. Розкрита класифікація видів діагностики за різними характеристиками. Залежно від масштабів проведення виокремлюють: індивідуальну, групову, масову діагностику. Розглядається кожна з них. Отже, організація ефективного педагогічного процесу у ВНЗ можлива лише за умов розуміння сучасним науково-педагогічним працівником системи педагогічного діагностування як складової педагогічної системи ВНЗ, а також наявності в нього навичок діагностичного мислення – однієї з провідних характеристик професійного мислення, що ґрунтується на стійких знаннях методології і методики педагогічної діагностики.

Стаття 3.

Катерина Галацин. «Методологічні засади викладання англійської мови у вищому технічному навчальному закладі».

Ця стаття розповідає о меті навчання іноземної мови в вищій школі на сучасному етапі. Компетентнісний підхід в освіті тісно пов'язаний з особистісно орієнтованим (Ш. Амонашвілі, Г. Балл, І. Бех, Є. Бондаревська, О. Леонт'єв, В. Лутай, О. Пехота, В. Семиченко, І. Якиманська) та діяльнісним підходами (К. Абульханова-Славська, Б. Анан'єв, Л. Божович, Л. Виготський, П. Гальперін, Г. Костюк, О. Леонт'єв, М.М'ясищев, С. Рубінштейн до організації навчально-виховного процесу. Розкрито, на що зорієнтоване навчання іноземної мови в вищій школі та в чому сутність діяльнісного підходу. Визначено основні принципи викладання англійської мови у вищому навчальному закладі. Єдність і взаємозалежність навчання, виховання і життєдіяльності студентів впливає з того, що процес викладання англійської мови у вищому навчальному закладі є цілісною системою організації життєдіяльності студента в конкретному соціально-природному середовищі; кожен компонент такої діяльності певним чином впливає на засвоєння англійських знань, формування тієї чи іншої складової комунікативної

компетентності і відповідно тих чи інших особистісних якостей особистості майбутнього фахівця. На сучасному етапі розвитку українського суспільства актуальною є проблема формування комунікативної компетентності майбутнього фахівця інженерно-технічної спрямованості. На основі аналізу психолого-педагогічної літератури нами встановлено, що комунікативна компетентність студента вищого технічного навчального закладу формується на ґрунті особистісних, мотиваційних компонентів, прояву загальної культури особистості під час різних видів спілкування, а також комунікативних знань, сформованих комунікативних умінь і навичок. Важливим у цьому сенсі є міжособистісне спілкування студентів між собою та з викладачами. А отже, формування комунікативної компетентності студентів – майбутніх інженерів залежить від багатьох чинників, одним із яких є викладання англійської мови.

Питання щодо теми 1. «Теоретичні засади навчально-виховного процесу у вищій школі».

1. Яке значення в теорії й практиці здобуває термін *оптимізація*?
2. Що передбачає професійна підготовка фахівця?
3. Який має бути навчально-виховний процес майбутнього вчителя методики викладання англійської мови?
4. Яка мета навчання іноземної мови в вищій школі?
5. На що зорієнтоване навчання англійської мови у вищій технічній школі?

Тема 2. Зміст, планування та організація навчального процесу у вищій школі.

Стаття 1. В.В Лук'яненко «Досвід упровадження дистанційного навчання для організації самостійної роботи студентів з англійської мови».

У цій статті розглядаються особливості організації самостійної роботи студентів з використанням елементів дистанційного навчання; розкрито сутність поняття «інформаційно-комунікаційні технології навчання». Мета цієї статті – теоретично обґрунтувати та практично дослідити особливості дистанційного навчання як форми самостійної роботи студентів з англійської мови

професійного спрямування. Ефективний дистанційний курс з англійської мови професійного спрямування має відповідати таким вимогам: мати чітку структуру; сприяти розвитку всіх видів мовленнєвої діяльності студентів; містити фахові тексти; відповідати професійним потребам студентів; бути узгодженим з навчальною та робочою програмами. Ми дізнаємось, яке значення має вибір навчального матеріалу для формування комунікативної та професійної компетентності майбутніх фахівців. Дистанційний курс «Англійська мова професійного спрямування» (Лук'яненко В. В., 2010), розроблений в рамках пілотного проекту «Дистанційне навчання для підготовки бакалаврів за напрямом «Метрологія та інформаційно-вимірювальні технології», передбачає 54 години самостійної роботи та націлений на досягнення студентами рівня володіння мовою B2. Програма даного курсу розрахована для вивчення студентами широкого кола тем у галузі вимірювальних систем. Таким чином, у даній статті досліджено особливості дистанційного навчання як форми самостійної роботи студентів з англійської мови професійного спрямування. Розкрита сутність поняття «інформаційно-комунікаційні технології навчання», та охарактеризовані такі інтерактивні елементи як форум, чат, глосарій.

Стаття 2. Гук О.Ф. «Зарубіжний досвід модернізації навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах».

В цій статті здійснено аналіз навчально-виховного процесу у зарубіжних вищих навчальних закладах з метою трансформації зарубіжного досвіду модернізації навчально-виховного процесу в систему вищої освіти України. Порівняно ключові моменти «нової освітньої ініціативи» США у 1991 році та Ключові моменти Болонської конвенції Європейського Союзу у 1999 році. Дізнаємося, що передбачається декларацією. Освітня мобільність базується на двох моментах: транснаціональна вища освіта і інтернаціоналізація вищої освіти. Перший момент означає освіту, одержувану в одній країні в рамках ВНЗ іншої країни. Поняття «інтернаціоналізація вищої освіти» охоплює:

- 1) обмін викладачами і студентами;

2) міжнародні академічні зв'язки;

3) особливі навчальні плани.

Найважливіший принцип інтернаціоналізації вищої освіти полягає в тому, що вона повинна служити зміцненню національних, регіональних і місцевих можливостей для розвитку людських ресурсів. В таблиці ми можемо знайти завдання міжнародного співробітництва з інтернаціональної освіти. Стан сучасної української освіти безпосередньо пов'язаний із станом країни в цілому. Оскільки векторним напрямом розвитку української держави є орієнтація на демократизацію і вступ до Європейського союзу [3], вища освіта повинна відповідати цій перспективі і, також орієнтуючись на європейські демократичні стандарти, поступово трансформуватися в цьому напрямі. Отже, до європейської модернізації навчально-виховної діяльності належать:

- конкурентоспроможність вищої школи на міжнародному ринку праці; адекватність вищої освіти сучасній світовій економіці та науково-технічному прогресу;
- академічна і професійна мобільність;
- неупереджене ставлення до національних дипломів і кваліфікаційного рівня фахівців;
- модульна структура і особистісна орієнтованість освітніх програм; співпраця і гармонізація структур вищої школи;
- наявність незалежних систем акредитації і контролю якості освіти; європейський стандарт якості вищої освіти; культура навчання протягом життя;
- конкуренція між ВНЗ при зміцненні їх співробітництва;
- зростання престижності вищої освіти і розширення її експортного потенціалу.

Стаття 3. Борисова Н. В. «Організація і зміст факультативного курсу англійської мови на 1 курсах немовних факультетів вищих навчальних закладів»

Цю статтю присвячено виявленню й характеристиці змісту та організації факультативів з англійської мови на 1 курсах вищих навчальних закладів. Розкрито відмінність факультативного від обов'язкового курсу, яка полягає в методах і прийомах навчання та його організації. Наголошено, що основна увага приділяється практиці мовлення. Зазначено, що планування таких занять здійснюється з урахуванням початку вивчення іноземної мови та рівня знань студентів. Зміст програми факультативних занять з курсу «Англійська мова» представлено сферами спілкування і їх предметно-тематичним змістом, мовленнєвим матеріалом і текстами для читання. Доведено, що вони сприяють розвитку і поглибленню інтересу до іноземної мови, вдосконаленню практичних навичок і вмінь, розширенню культурного кругозору і загальноосвітнього рівня. Факультативний курс – це один із способів практичної профорієнтації, так як не розмови про предмет «Іноземна мова», а безпосереднє «занурення» в предмет є визначальним. Успішний розвиток науки, техніки й інших галузей неможливе без обміну інформацією. Для цього потрібні фахівці, які володіють хоча б однією іноземною мовою. Факультативні заняття збільшують можливості цього предмета у розвитку соціально-активної особистості. Оскільки вони є необов'язковими для студентів, розглянемо, за яких обставин він може «відбутися». Термін «факультативний» означає можливий, необов'язковий, що надається на вибір (напр., факультативний курс). Існують також факультативні практикуми, семінари, лабораторні заняття тощо. В основі організації курсу лежить принцип добровільності. Зміст програми факультативних занять з курсу «Англійська мова» представлено сферами спілкування і їх предметно-тематичним змістом, мовленнєвим матеріалом і текстами для читання. У зв'язку з цим, наведена орієнтовна програма навчальної дисципліни.

Стаття 4. О.С. Кабанська. «Педагогічне прогнозування як одна з необхідних умов організації навчально-виховного процесу з англійської мови у вищій школі»

У даній роботі визначено наукові підходи щодо визначення педагогічного прогнозування у сучасній науковій літературі. Виділено основні складові цього дидактичного явища (цілепокладання, планування, проектування). Проаналізовано можливі результати педагогічних прогнозів та виділено різновиди прогнозування, що застосовуються педагогом під час організації навчально-виховного процесу. Для кращого розуміння особливостей організації педагогічного прогнозування з англійської мови вважаємо за необхідне зупинитися на деяких теоретичних питаннях. Аналіз наукової літератури засвідчив, що педагогічне прогнозування завжди було одним із важливих елементів процесу навчання як у вищій, так і середній школі. Про значну роль педагогічного прогнозування висловлювалися у своїх працях такі відомі педагоги, як Й. Г. Песталоцці, Й. Ф. Герbart, А. Дістервег. Розкривається, що таке педагогічне прогнозування, що воно передбачає, який його результат. Досліджено, які параметри допомагають процедурі педагогічного прогнозування з будь-якої навчальної дисципліни. Отримана прогностична інформація, залежно від її характеру, може використовуватися для уточнення поставлених педагогічних цілей, розширення знань про певний педагогічний об'єкт, поповнення загального масиву інформації для більш комплексного прогнозу, застосовування її як критерію для визначення правильності окремих педагогічних рішень, висунення нових гіпотез тощо. Розглянено різні класифікації видів педагогічного прогнозування. Визначено, яким принципам має підкорятися процес педагогічного прогнозування. Педагогічно грамотне організоване прогнозування під час викладання англійської мови сприяє не тільки покращенню навчально-виховного процесу, але й розкриттю особистості студентів, їх творчих здібностей, покращує їхню мовленнєву діяльність, формує

активних учасників навчального процесу, які можуть самостійно приймати рішення та творчо підходити до вирішення поставлених перед ними завдань.

Стаття 5. Гіренко І. В. «Особливості викладання іноземної мови професійного спрямування».

У статті розглядаються особливості викладання іноземної мови професійного спрямування на сучасному етапі. Розглянуто деякі особливості викладання іноземної мови професійного спрямування в ВНЗ на сучасному етапі. Потреба у професійному спілкуванні поряд із потребою в діяльності є визначною в становленні особистості майбутнього фахівця. З допомогою таких дослідників, як Л. Виготський, В. Михалюк, Н. Реутов, Н. Бориско, Е. Ганиш та інші, вважають, що тільки через спілкування здобувають знання, життєвий досвід, формується особистість. Професійне спілкування має допомогти особистості розвиватися. У статті дається дефініція слову «мовлення» та розкрита мета викладання іноземної мови. Розглядаються основні принципи викладання іноземної мови. Буде визначено, що має особисту складність для організації процесу професійної підготовки. Що потребує підготовка з іноземної мови у вищій школі. Іноземна мова є обов'язковим компонентом фахової підготовки. Від рівня його сформованості значною мірою залежать результати праці. Аналіз джерел з проблеми свідчить про необхідність створення у процесі підготовки майбутніх фахівців на заняттях з іноземної мови таких умов, які сприяли б формуванню «мовної» професійної компетентності студентів та підготували їх до здійснення ефективної комунікаційної взаємодії у майбутньому професійному середовищі.

Питання до Теми 2.

1. Чому в практиці методика навчання аудіювання вважається менш розробленою?

2. Який вид вважається одним із найскладніших видів мовленнєвої діяльності?

3. Які завдання повинен вирішувати вчитель методики викладання іноземних мов?

4. Що включає до себе професійно-педагогічна спрямованість особистості вчителя англійської мови?

5. Що передбачає педагогічне прогнозування?

Тема 3. Види занять у вищій школі.

У статті описані основні види навчальних занять у вищому навчальному закладі. Приведені типи лекційних занять, їх специфіка, основні вимоги. Як правило, лекція є елементом системи занять, який охоплює основний теоретичний матеріал окремої або кількох тем навчальної дисципліни. Тематика курсу лекцій визначається робочою програмою. Можливе читання окремих лекцій з проблем, які стосуються даної навчальної дисципліни, але не охоплені навчальною програмою. Розглянуто, що таке семінарське заняття, його типи та структура. Є дефініція практичного заняття, що воно включає та його методи. Методичні рекомендації до практичного заняття. Є класифікація форми робіт лабораторних занять та як правильно до нього підготуватися. Консультація - форма навчального заняття, при якій студент отримує відповіді від викладача на конкретні запитання або пояснення певних теоретичних положень чи аспектів їх практичного застосування. Розглянуті види, методи, призначення консультаційних занять.

Питання до теми 3.

1. Які основні види навчальних занять в вищому навчальному закладі?

2. Що таке лекція?

3. Які основні вимоги до лекції?

4. Основні типи лекційних занять.

5. Вимоги до лекцій.

Тема 4. Переклад як об'єкт навчання.

Для вивчення цієї теми використовуються наступні статті:

1. А.В. Дудоладова. «Роль емоційної складової в системі професійних якостей майбутнього перекладача».
2. Є.О. Червінко. «Модель навчання майбутніх філологів усного послідовного перекладу з опорою на систему скороченого запису».
3. І. В. Тарасова. «Особливості перекладу як об'єкту авторського права».

Стаття 1. А.В. Дудоладова. «Роль емоційної складової в системі професійних якостей майбутнього перекладача».

У статті розглядається актуальна проблема формування емоційної культури майбутніх перекладачів, яка обумовлена зростанням інтересу до емоційної сфери життя людини та підвищенням вимог до професії перекладача. Сучасні суспільні процеси зумовлюють трансформації у підготовці перекладачів і стимулюють до оволодіння певним рівнем емоційної культури, з огляду на те, що перекладач виступає в ролі міжкультурного посередника. В зв'язку з цим вимагає перегляду система професійних якостей перекладача та врахування її емоційної складової. На сучасному етапі розвитку суспільства принципи гуманізації та демократизації освіти вважаються провідними, а освіта розглядається як спосіб саморозвитку особистості. Активізація міжнародної взаємодії, науково-технічний прогрес та інші чинники спричинили нині значну трансформацію суспільства. Як наслідок, ми переживаємо складний етап, що висуває нові вимоги перед навчальними дисциплінами. Враховуючи швидкоплинний характер часу та збільшення потоку інформації, професія перекладача постійно розвивається та ускладнює вимоги до підготовки фахівців-перекладачів. Задоволення потреби в якіснішій підготовці, що відповідатиме вимогам часу, залежить від ефективності системи вищої професійної освіти, спрямованої на підготовку конкурентоспроможних фахівців, здатних до професійного зростання та мобільності на міжнародному ринку праці. Значне зростання інтересу до професії перекладача, що припало на ХХ ст. активізувало пошуки оптимальної моделі професійної підготовки майбутнього перекладача

згідно з вимогами Болонської угоди. Формування емоційної культури, на думку автора статті, є педагогічною проблемою. Дослідження фахової літератури та аналіз вже існуючих тенденцій підготовки перекладачів сприяли створенню навчального спецкурсу «Основи емоційної культури майбутніх перекладачів», який репрезентує майбутнім фахівцям блок психолого-педагогічної інформації, різноманітні вправи та тренінги щодо формування емоційної культури. Майже всі ці заняття проводяться з використанням методик сучасного інтерактиву.

Стаття 2. Є.О. Червінко. «Модель навчання майбутніх філологів усного послідовного перекладу з опорою на систему скороченого запису».

У статті висвітлено зміст поняття “модель навчання”, розглянуто принципи її побудови в умовах навчання усного послідовного перекладу з опорою на систему скороченого запису в сфері міжнародних організацій, наведено приклади запропонованої моделі навчання з розподілом вправ у межах циклів як одиниці навчання. Якість усного послідовного перекладу (УПП) залежить від ступеня володіння перекладачем системою перекладацького скоропису (ПС), а якість останнього – від ступеня раціоналізації запису з метою зменшення витрат ресурсів уваги. Успішність застосування ПС залежить від сформованості трьох головних умінь: здатності повно записати головні поняття, на яких ґрунтується текст-оригінал (ТО), ступінь спроможності підбирати раціональні прийоми для фіксації фактів та відображення логіки розвитку ТО (зокрема, додержання принципу вертикалізму) та здатності забезпечення необхідного ступеня щільності записів (зокрема, фіксації тема-рематичних зв'язків ТО в записах). Існують розподіл вправ за типами у таблицях. система моніторингу навчання залучає поточний, проміжний та рубіжний контроль. Поточний контроль (з боку викладача або самоконтроль) здійснюється у процесі виконання кожної вправи або після неї;

проміжний контроль (усний переклад тексту, що сприймається на слух) проводиться після кожного навчального модуля;

рубіжний контроль, зміст якого був аналогічним проміжному, проводиться під час заліку та входить до змісту модульної контрольної роботи. За формою поточний контроль був індивідуальним (за винятком диктантів-перекладів, які мали фронтальний характер), а проміжний та рубіжний – фронтальним.

Стаття 3. І. В. Тарасова. «Особливості перекладу як об'єкту авторського права».

У статті розглядаються критерії перекладів. Автор акцентує увагу на тому, що право на переклад виникає за умови дотримання прав автора оригінального твору. Вказано на те, що при створенні перекладу змінюється лише зовнішня форма твору – мова. Простежено взаємозв'язок між якістю перекладу і немайновим правом автора на недоторканість твору. Автор підкреслює залежний характер перекладів як об'єктів авторського права. Буде розглянуто Закон України «Про авторське право і суміжні права» та дефініція слова «переклад». Стане зрозуміло, як переклади стають похідними творами. всього твору. Проблема ще полягає у відсутності чітких критеріїв оцінки якості літературного перекладу. Можна лише орієнтуватись на те, що рівень перекладача визначається, у першу чергу, вмінням перекладача максимально точно передати специфіку образного стилю автора оригінального твору. Таким чином, переклад є об'єктом авторського права за умови його оригінальності та дотримання прав автора оригінального твору, відноситься до похідних творів. Не є об'єктом правової охорони підрядковий, усний і зворотній переклад. Переклад зачіпає як майнові, так і немайнові права автора оригіналу, а тому безпосередньо пов'язаний із дозволом останнього, якщо не сплинув строк охорони майнових авторських прав. Як і будь-який похідний твір, переклад має залежний характер.

Питання до теми 4:

1. У чому проблема формування емоційної культури майбутніх перекладачів?

2. Що причинило значну трансформацію суспільства, на думку А.В. Дудоладової?

3.Що таке «модель навчання»?

4. Від чого залежить якість усного перекладу?

5.За яких умов виникає право на переклад?

Тема 5. Сутність перекладацької компетенції.

1.О.С. Кочубей. «Особливості становлення перекладацької компетентності майбутніх філологів».

2. О.П. Бевз. «Використання електронного навчального курсу під час підготовки майбутніх учителів англійської мови».

3. С.А. Мишко. «Письмовий переклад у процесі викладання іноземних мов».

Стаття 1. О.С. Кочубей. «Особливості становлення перекладацької компетентності майбутніх філологів».

У статті виокремлено структурні компоненти перекладацької компетентності студентів-філологів. Особливу увагу приділено психологічному аналізу структурних компонентів, що є важливою передумовою навчання майбутніх фахівців. Стаття містить виклад основних напрямків у психологічній структурі перекладацької компетентності фахівця. Розглядається структура «перекладацької компетентності» з точки зору різних психологічних підходів. У статті проаналізовано складові перекладацької компетентності та її місце серед інших компетентностей. Проводиться аналіз поняття із урахуванням думок вітчизняних та зарубіжних науковців. Подано низку вимог, яким повинен відповідати компетентний фахівець з перекладу. Представлено загальні принципи організації навчання перекладу, формування перекладацької компетенції у фахівців з іноземної мови. Розкрито проблематику вітчизняних і зарубіжних психолого-педагогічних досліджень у сфері компетентної професійної підготовки фахівців. Представлено загальну характеристику структурних компонентів перекладацької компетентності студентів-філологів, визначено основні характеристики, в яких відображаються вимоги до сучасного спеціаліста. У статті досліджено психологічні особливості, які інакше

визначають перекладацьку компетентність студента-філолога. Зроблено висновок про недостатню розробленість психологічних компонентів структури перекладацької компетентності студента-філолога, доцільність у подальших дослідженнях та більш глибоке виокремлення структурних компонентів перекладацької компетентності майбутнього фахівця. Виклад матеріалу подано в руслі моделі, що тлумачить переклад як засіб міжмовної комунікації, специфіка якого визначає сукупність знань і умінь, які студент-філолог отримує в процесі навчання. Перекладацька компетентність являє собою цілісну систему, яка передбачає наявність декількох підсистем, кожна з яких складається з підсистем більш низького рівня. Підсистемами перекладацької компетентності, які можуть також характеризуватися як його сторони, є: когнітивна, соціопсихологічна та аксіологічна. Щоб сформувавши чітку структуру перекладацької компетентності студентів-філологів, необхідно враховувати всі її аспекти. Засобом, що формує творчі перекладацькі знання, вміння та навички, може поставати переклад, зокрема перекладацька компетентність є основною складовою професійної компетентності фахівця. Проте, ми бачимо, що в науковій літературі не існує єдиної думки стосовно структури перекладацької компетентності. Хоча всі автори розуміють під цим поняттям цілісний феномен, який складається з певних компонентів, що так чи інакше відображають знання, вміння та навички перекладача, які дозволяють йому успішно здійснювати професійну діяльність.

Стаття 2. О.П. Бевз. «Використання електронного навчального курсу під час підготовки майбутніх учителів англійської мови».

У статті досліджено призначення електронного навчального курсу в навчально-освітньому процесі підготовки майбутніх учителів англійської мови. Визначено нормативну базу розроблення ЕНК та етапи його створення. Окреслено переваги використання електронного курсу як для студентів, так і для викладачів, які забезпечуються функціональними можливостями систем управління освітніми ресурсами навчального порталу. Охарактеризовано типи електронних ресурсів і складові частини ЕНК. Розглянуто, що таке ЕНК.

Інформаційно-комунікаційні технології – це технології створення, опрацювання, передавання та зберігання навчальних матеріалів, організації та супроводу навчального процесу за допомогою телекомунікаційного зв'язку, зокрема, електронних локальних, регіональних і глобальних (Інтернет) мереж та відповідних сервісів. Процес створення ЕНК на рівні вищого навчального закладу передбачає проходження різних послідовних етапів, які детально розглянуті. Значна частина навчальних годин під час вивчення кожної дисципліни відводиться на самостійне опрацювання. У матеріалах електронного навчального курсу розміщують додатковий теоретичний матеріал, завдання для самостійного виконання та методичний матеріал, який забезпечить його якісне виконання студентами. Завдання формулюється в такій формі: текст завдання, форма подання результатів виконання, критерії оцінювання, термін виконання, список додаткових друкованих та Інтернет-джерел. Результати виконання завдання надсилають викладачеві в електронній формі до навчального порталу, подають у паперовому вигляді або усно. Після перевірки та оцінювання виконаних завдань, викладач виставляє бали до електронного журналу ЕНК. За умови дотримання сучасних критеріїв і вимог до структури та змісту електронного навчального курсу його використання під час підготовки майбутніх учителів англійської мови є раціональним і зручним засобом навчання, оскільки розширює можливості традиційного навчання; урізноманітнює навчальний процес; дозволяє покращити якість знань студентів; підвищити рівень мотивації студентів до навчання, ефективність їхньої самостійної роботи, ефективність управління навчальним процесом, удосконалити методику викладання дисциплін циклу професійної підготовки;

- стимулювати розвиток інтелектуального потенціалу студентів;
- підвищити об'єктивність оцінки знань студентів;
- автоматизувати процес контролю та оцінювання здобутків студентів.

Стаття 3. С.А. Мишко. «Письмовий переклад у процесі викладання іноземних мов».

Сучасність вимагає нових підходів до навчального процесу. Нові підходи потрібні й у викладанні іноземних мов. Використання комп'ютерних технологій у викладанні іноземної мови дає змогу інтенсифікувати освітній процес, прискорити передачу знань і досвіду, підвищити якість навчання, а також виявити креативний підхід з боку викладача. Адже «педагогіка є наукою і мистецтвом одночасно, тому і підхід до вибору методів навчання має ґрунтуватися на творчості педагога» Сучасні педагогічні технології допомагають реалізовувати особистісно орієнтований підхід, забезпечують індивідуалізацію та диференціацію навчання. Розробкою й впровадженням у навчальний процес нових інформаційних технологій активно займаються такі дослідники, як Полат Е. С., Дмитрієва Е. И., Новиков С. В., Полілова Т.А., Цветкова Л. А. та інші. Інформатизація освіти нині передбачає застосування швидкодіючих носіїв інформації великого обсягу, нових інформаційних та телекомунікаційних технологій, медіа-технологій тощо На думку автора статті, при підготовці перекладачів недостатньо уваги приділяється вивченню жанрових особливостей перекладу. Так, наприклад, в Будапештському університеті технології та економіки ще у 1992 році був запроваджений курс професійної документації (РД), метою якого було навчання як технічному, так і академічному перекладу та розширення професійних горизонтів студентів. Особливої уваги потребує навчання студентів перекладу юридичних документів, тому що кожна країна має свою юридичну систему, і навіть країни, які мають єдину державну мову, наприклад, англійську, користуються різною юридичною термінологією. При перекладі юридичної документації слід пам'ятати, що оригінал відповідає юридичній системі та термінології однієї країни, а переклад призначений для людей з іншою юридичною системою, причому лінгвістична структура оригіналу може не мати прямих еквівалентів у мові перекладу, тому перекладач має знайти відповідну мовну структуру, подібну до оригінального тексту.

Питання до теми 5.

1. Які структурні компоненти перекладацької компетентності студентів-філологів?

2. Що передбачає компетентнісний підхід в українській освіті?

3. Які компетентності є серед системою компетентністей?

4. Через які етапи проходить професійне становлення перекладача?

5. В чому полягає соціолінгвістична компетенція перекладача?

Тема 6. Формування та розвиток перекладацької компетенції.

Р.О. Тарасенко. «Особливості інформаційної підготовки майбутніх перекладачів у вітчизняних ВНЗ»

В цій статті висвітлено питання формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів як системи інформаційних компетенцій. Виокремлено інформаційні компетенції, які відображають сутність інформаційної компетентності майбутніх перекладачів, та визначено їх зміст відповідно до вимог стандартів вищої освіти підготовки фахівців, визначених освітньо-кваліфікаційною характеристикою. Визначено рівень забезпечення інформаційних компетенцій навчальними дисциплінами плану підготовки майбутніх перекладачів за ОКР “бакалавр” і ОКР “магістр”. Здійснено аналіз навчальних планів підготовки перекладачів у розрізі вдосконалення їх інформаційної підготовки. Поняття інформаційної компетентності на теоретичному й методичному рівнях досліджувала велика кількість вітчизняних і зарубіжних науковців, зокрема Г. Акінар, О. Аніщенко, С. Балакірова, Н. Баловсяк, П. Беспалов, С. Брюс, Н. Гендіна, Д. Грицьков, Р. Гуревич, А. Зав’ялов, М. Загорний, О. Зайцева, В. Котенко, А. Семьонов, О. Спирін, О. Падалка, Л. Пейчева, С. Трішина, Т. Хапке, А. Хуторський, А. Чміль та ін. Умови формування інформаційної компетентності у фахівців, які здійснюють професійну діяльність з навчання іноземних мов, вивчали Т. Гуріна, М. Євстігнєєв, П. Сисоєв. Окремі аспекти професійної підготовки майбутніх перекладачів висвітлені в працях вітчизняних і зарубіжних учених, зокрема Р. Зорівчак, І. Корунця, Л. Латишева, С. Панова та ін. Підготовка

фахівців у ВНЗ України має здійснюватися відповідно до стандартів вищої освіти. Стандарт вищої освіти – це сукупність норм, які визначають зміст вищої освіти, зміст навчання, засіб діагностики якості вищої освіти та нормативний термін навчання. Систему стандартів національної вищої освіти становлять державний стандарт вищої освіти, галузеві стандарти вищої освіти та стандарти вищої освіти вищих навчальних закладів. Аналіз навчальних планів різних ВНЗ засвідчує наявність достатнього переліку дисциплін, які дають змогу забезпечити формування виокремлених інформаційних компетенцій. Водночас з метою реалізації системного підходу у формуванні інформаційних компетенцій майбутніх перекладачів, необхідно сформувати більш чітку структуру навчальних планів і змісту дисциплін, які б відображали сучасні вимоги до фахівця, здатного виконувати професійну діяльність в умовах інформаційного суспільства. Це передбачає зміщення акценту на інформаційну складову у змісті навчальних дисциплін, насичення їх сучасними методиками, методами, засобами, технологіями щодо роботи з інформацією як об'єктом перекладацької діяльності.

В цілому узагальнення досвіду різних ВНЗ щодо формування навчальних планів, визначення логічної послідовності та часу вивчення навчальних дисциплін, які забезпечують формування інформаційної компетентності, може стати основою для формування галузевого стандарту вищої освіти підготовки перекладачів з урахуванням специфіки ступеневої підготовки та сучасних вимог до здійснення професійної діяльності в умовах інформаційного суспільства.

Питання до теми 6.

1. Які аспекти необхідно враховувати при вдосконаленні інформаційної підготовки майбутніх перекладачів?
2. Що таке інформаційна компетентність?
3. Які складові інформаційної компетентності?
4. Що таке стандарт вищої освіти?

5. Що є одним з положення Закону України “Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки”?

Тема 7. Навчання економічному перекладу.

Стаття О.І. Кобзар «Основи економічного перекладу».

У статті виокремлюється економічний переклад як особовий вид перекладу, актуалізований нестримним розвитком інформації й комунікації в алузії економіки. Розглядаються теоретичні та практичні проблеми перекладу: типологія економічних текстів, вибір методу перекладу, особливості усного і писемного перекладу. Економічний переклад – окремий вид перекладацької діяльності, провідними завданнями якого є: адекватно відтворити зміст тесту з урахуванням відмінностей в економічних реаліях і терміносистемах різних країн, зберегти фахову семантику. Ця діяльність буде успішною лише за умови її організації на високому науково-теоретичному та практичному рівнях, до створення якого має долучитися вітчизняне перекладознавство.

Питання до статті

1. У чому полягає складність перекладу на економічну тематику?
2. Чим відрізняється економічний переклад від решти?
3. Які провідні завдання економічного перекладу?

Тема 8. Інформаційні технології у навчанні перекладу

А.В. Шіба «Використання нових інформаційних технологій у процесі формування професійної компетентності майбутнього перекладача засобами інтерактивних технологій»

У статті розглянуто проблему набуття студентами практичного досвіду у використанні електронних ресурсів та нових інформаційних технологій для оптимізації процесу перекладу, яка трактується як головна особливість формування професійної компетентності сучасного перекладача засобами інтерактивних технологій. Є дослідження, які доказують, що є цілий ряд чинників, які зумовлюють розвиток і модернізацію системи освіти в умовах соціально-економічних трансформацій сучасного суспільства. Головним

завданням інтерактивного навчання у ВНЗ, на думку І. Мельничук, є створення викладачем таких умов професійної підготовки, за яких кожен студент відчуватиме свою успішність, інтелектуальну спроможність, зреалізованість природного потенціалу, самостійно здобуватиме знання й конструюватиме власну професійну компетентність у процесі фахового зростання. Саме такого результату ми намагались досягти, застосовуючи інтерактивні технології в процесі підготовки майбутніх перекладачів до майбутньої професійної діяльності. Огляд та аналіз сучасного прикладного програмного забезпечення перекладацької діяльності виявив, що його можна розподілити на системи машинного перекладу та перекладацькі інструменти, які використовуються в трьох основних варіантах за співвідношенням участі в тандемі “людина – машина”. Системи машинного перекладу мають багато недоліків, оскільки їх розробникам так і не вдалось досягнути кінцевої мети – якісно перекладати без участі перекладача. Машинний переклад досі залишається недосконалим, що стало причиною вкрай негативного ставлення до нього з боку багатьох викладачів перекладу та студентів. Одним із найвагоміших аргументів, які наводять опоненти систем машинного перекладу, як виявилось у результаті бесід з перекладачами-практиками та викладачами перекладу, є те, що на редагування такого перекладу доводиться витратити стільки ж або й значно більше часу, ніж на переклад вручну. Така організація навчальної діяльності (набуття студентами практичного досвіду у використанні електронних ресурсів та нових інформаційних технологій для оптимізації процесу перекладу за допомогою інтерактивних технологій навчання), на нашу думку, є найбільш вдалою, оскільки дає змогу формувати як професійно-пізнавальну, так і особистісну та соціальну компетенції, які в комплексі становлять професійну компетентність перекладача.

1. Яка мета у системи машинного перекладу?
2. Які найбільш успішні програми машинного перекладу?
3. Які завдання у цих програм?

4. Які переваги у електронних словників над паперовими?

5. Що таке Translation Memory?

Тема 9. Дистанційна підготовка перекладачів.

Б.І. Шуневич. «Організація дистанційної підготовки перекладачів: міф чи реальність?»

Створений комплекс дистанційних курсів дасть можливість організувати дистанційне навчання бакалаврів за напрямом «Філологія». Для розроблення дистанційних курсів можна взяти за основу посібники, розроблені згідно з вимогами до викладання і чинних програм для дисциплін, які передбачені для студентів/курсантів 1–4 курсів згаданого вище напрямку. Дистанційні курси можна легко пристосувати для навчання студентів різних пар мов (англійсько-українська, німецько-українська, французько-українська, польсько-українська) та укласти їх на різних видах віртуальних навчальних середовищ. Матеріально-технічне обладнання навчальних закладів, вітчизняні лінії зв'язку, висока вартість доступу до Інтернету та інші складові для впровадження дистанційного навчання в Україні зумовлюють, поки що, організацію у вітчизняних ВНЗ комбінованого навчання, тобто поєднання традиційного денного, заочного навчання, екстернату з електронним дистанційним навчанням і, частково, дистанційного навчання. Отже, викладачі і студенти привчаються викладати і навчатися на відстані перед тим, як можна буде впровадити електронне навчання в усіх ВНЗ України. Апробація дистанційних курсів дала можливість побачити труднощі й перспективи впровадження, переваги та недоліки використання нової форми навчання у ВНЗ нашої країни. Ще одним негативним фактором у цій важливій справі є відсутність відповідної нормативно-правової бази, організаційного, науково-методичного, інформаційно-телекомунікаційного, матеріально-технічного, кадрового, економічного та фінансового забезпечення системи дистанційного навчання та інших складових організації дистанційного навчання.

Питання до теми 9.

1. Чим відрізняється дистанційне навчання від загальноприйнятої форми?
2. Що є основою дистанційного курсу?
3. З яких компонентів складається курс дистанційного навчання?
4. Які посібники можна взяти за основу для розроблення дистанційних курсів?

Тема 10. Змішана форма навчання перекладачів

Стаття 1. Сікора Ярослава Богданівна. «Реалізація змішаного навчання у вищому навчальному закладі»

В статті розглядаються основні положення організації змішаного навчання у вищому навчальному закладі. Пропонується аналіз поняття змішаного навчання, більшість з яких є описовими. На основі зіставлення понять традиційного, електронного, дистанційного навчання визначено домінуючі особливості кожного з них. Узагальнено моделі змішаного навчання, розглянуті закордонними дослідниками, запропоновано моделі, які можна інтегрувати в традиційний навчальний процес вищого навчального закладу. Проблемі якості підготовки фахівців нині приділяється значна увага, оскільки в останні роки на ринку праці з боку працедавців гостро відчувається незадоволеність професійною підготовкою випускників. Від випускника вищого навчального закладу (ВНЗ) будь-якої кваліфікації вимагається володіння не тільки теоретичними знаннями, але й практичними навичками розв'язування задач в професійній сфері. Використання традиційного навчання: лекцій, практикумів, семінарів часто призводить до пасивності студентів і не викликає особливої зацікавленості у прояві своїх можливостей. Тому одним із завдань сучасної освіти є підвищення інтересу з боку студентів до здобуття знань, з іншого боку активізація їх діяльність по набуттю цих знань самостійно. Одним із важливих факторів удосконалення системи підготовки професійних кадрів у вищій школі є активне використання в освітньому процесі нових, більш ефективних методів і технологій навчання, зокрема, електронного навчання, дистанційних освітніх технологій. Актуальним стає поєднання моделей, форм та методів навчання,

особливої ролі набуває змішане навчання. Модель змішаного навчання у ВНЗ формується як система, що включає наступні елементи: стратегію

ВНЗ з розвитку електронного навчання, організацію освітнього процесу засобами ІКТ при підтримці спеціальних служб супроводу навчання, реалізацію взаємодії викладачів і студентів за допомогою методик і контенту електронного навчання. Перспективними напрямками в дослідженні організації змішаного навчання є вивчення і аналіз методик електронного навчання, можливостей соціальних мереж, хмарних обчислень, масових відкритих курсів і розробка методики їх використання в освітньому процесі.

Питання до теми 10.

1. Що таке «змішане навчання»?
2. Які існують моделі змішаного навчання?
3. В чому полягає реалізація змішаного навчання?
4. Що є складовою системи змішаного навчання?
5. Які існують моделі змішаного навчання, розглянуті закордонними дослідниками?

Тестова модульна робота по всім темам.

- 1.Що таке термін «оптимізація»?
2. Якими здібностями повинен володіти майбутній вчитель?
3. Практичне заняття – це...
4. Що таке соціолінгвістика?
5. Що лежить в основі двох останніх складових системи стандартів вищої освіти?
6. Як педагогу сформувати емоційну стійкість?
7. Що означає для педагога принцип "перед тим як зайти в клас, потрібно залишити свій поганий настрій за дверима"? Як цього досягти?
8. Яким слід бути педагогу, щоб спілкування з учнями було приємним?
9. Як стати стійким до стресу?
10. Яким має бути педагог, щоб учням не хотілося "зачепити його за живе"?

11. Що означає для педагога бути сучасним, іти в ногу із часом?
12. Чому необхідний взаємозв'язок загального і професійного самовиховання?
13. Що дистанційні технології навчання дозволяють реалізувати?
- 14.Що включає до себе родові поняття «переклад»?
15. Що є предметом педагогіки?
16. Якими здібностями повинен володіти майбутній вчитель?
17. Яку роль грають інформаційно-комунікаційні технології у навчанні іноземних мов?
18. Який факт можна вважати головним протиріччям сучасного етапу навчання?
19. На дослідженні яких параметрів може спрямовуватися процедура педагогічного прогнозування з будь-якої навчальної дисципліни, у тому числі й іноземної мови?
20. Що таке практичне заняття і яка його мета?
21. Що таке модель навчання писемного перекладу?
22. Зі скількох циклів складається навчання писемного перекладу?
23. Які мікроцикли є у циклах навчання писемного перекладу?
24. Які дії входять до складу перекладу як діяльності?
- 25.Структура лекції.
- 26.Що таке семінарське заняття?
- 27.Типи семінарських занять.
28. Якісні характеристики семінарського заняття.
29. Вимоги до методичних рекомендацій щодо проведення семінарського заняття.
30. Що таке практичне заняття?
- 31.Методи практичного заняття.
32. Вимоги до практичного заняття.
- 33.Які існують форми роботи лабораторного заняття?

34. Що таке консультація?
35. Для чого потрібні консультаційні заняття?
36. Зі скількох частин складається Trados та що до них входить?
37. У чому полягає поняття «змішане навчання»?
38. Які чинники зумовлюють розвиток і модернізацію системи освіти в умовах соціально-економічних трансформацій сучасного суспільства?
39. Які типи електронних ресурсів найбільш поширені для майбутнього перекладача?
40. Що таке стандарт вищої освіти?

2.2. Аналіз даних експериментальної перевірки системи вправ

Опираючись на роботи вчених, ми встановили структуру компетенції студентів з предмету «Методика викладання іноземних мов» та розглянули системи вправ, спрямовані на її формування. Це дало нам змогу сформувати власну систему вправ. Ефективність цієї системи ми перевірили експериментально. Робота з експериментальної перевірки складалася з наступних етапів:

- тестування студентів перед початком навчального курсу;
- виконання студентами вправ;
- тестування студентів в кінці навчального курсу (після виконання вправ) з метою перевірки ефективності розробленої системи вправ.

На першому етапі, тестування студентів перед початком навчального курсу дало змогу встановити початковий рівень лексичних знань у студентів. Тестування включало в себе завдання по загальним темам методики викладання іноземних мов за статтями таких дослідників, як Петрик К.Ю, Іщенко Т. В та Дука О. А, Лук'яненко В.В, Гук О.Ф. Борисова Н. В. Кабанська О.С, Гіренко І. В., Червінко Є.О., та інших. Зі зразком тесту можна ознайомитися у Додатку (Тестове завдання 1).

Після проведення тестування ми встановили, що лише 43% студентів змогли виконати 60% завдань. Отримавши та проаналізувавши ці дані, ми перейшли до наступного етапу – перевірки ефективності розробленої системи вправ. Відповідно до робіт дослідників, наша система включала вправи трьох рівнів:

- вправи на ознайомлення з новими методиками викладання іноземних мов, їх принципами та інформаційну підготовку;
- вправи на закріплення та використання здобутих знань;
- вправи на перевірку та запам'ятовування здобутих знань.

Під час ознайомлення з новими методиками викладання іноземних мов, бажано опрацювати їх на практиці, наприклад, серед своїх одногрупників. Для цього існують багато практичних вправ. Так ці методики швидше опрацьовуються та запам'ятовуються.

Практичні, самостійні та контрольні завдання навчання методики іноземних мов студентам вечірньої форми полягає у формуванні таких умінь :

- Навички лідерства та справедливого, поважного ставлення до кожного учня;
- формування педагогічних рішень питань;
- мати фундаментальні знання в галузі філології;
- володіти методикою викладання іноземних мов та зарубіжної літератури в професійних закладах I-IV рівнів акредитації;
- самостійно проводити науково-дослідну роботу, пов'язану з іноземними мовами;
- володіти концепціями гуманітарних та суспільних наук та користуватися методами цих наук у різних сферах викладацької і науково-дослідницької діяльності;

- володіти сучасними науковими методами філологічних досліджень, мати достатню підготовку для проведення науково-дослідницької роботи в галузі філологічних наук;
- знати методiku проведення експериментів у галузі лінгвістики, мовознавства, літературознавства та дидактики викладання;
- вміти працювати з комп'ютерною технікою та ефективно використовувати її для обробки матеріалу і результатів досліджень в галузі філології;
- вміти користуватися науковою літературою, аналізувати стан справ з питань своєї спеціальності; знати правові та етичні норми, які регулюють відносини між людьми в професійних колективах.

Викладач іноземної мови має бути джерелом інформації, лідером колективу, моделлю майбутньої мовленнєвої діяльності, організатором психологічного клімату, керівником між особистих відносин.

На першому етапі та першій контрольній роботі відзначається рівень знань учнів;

На другому етапі дається список літератури та статей для самостійного вивчення студентами вечірньої форми. Також дається список завдань для самостійного опрацювання учнями вдома.

Третій етап відзначає прогрес учнів. Ми даємо студентам контрольну роботу для контролю отриманих знань.

Проаналізувавши результати повторного тестування ми виявили, що показники результативності значно зросли. Порівнюючи з попередніми даними 30% студентів виконали завдання на 90%, а 70% студентів виконали завдання на 60%. Детальніше дані щодо результатів експериментальної роботи наведені у Таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

Результати учнів вечірньої форми по контрольній роботі 1.

<i>Студенти</i>	<i>Назви тем</i>					
	Тема 1.	Тема 2.	Тема 3..	Тема 4.	Тема 5.	Тема 6.
	Кількість правильних відповідей					
1. <i>Студент</i>	3	2	2	4	1	2
2. <i>Студент</i>	5	5	1	5	4	3
3. <i>Студент</i>	2	3	1	2	2	1
4. <i>Студент</i>	4	4	5	4	5	2
5. <i>Студент</i>	3	1	2	1	2	1
6. <i>Студент</i>	3	3	2	2	1	-

Таблиця 2. 2

Кількість студентів, які відповіли
правильно на питання контрольної роботи 1

<i>Студент</i>	<i>Відсоток студентів, які правильно відповіли на питання</i>			
	<i>Бали</i>			
	90-100	75-89	60-74	0-60
1	26,00%	41,00%	19,00%	14,00%
2	14,00%	23,00%	43,00%	20,00%
3	48,00%	19,00%	23,00%	10,00%
4	13,00%	49,00%	38,00%	-
5	24,00%	39,00%	17,00%	20,00%
6	32,00%	53,00%	15,00%	-

Таблиця 2.3

Відповіді студентів на питання самостійної роботи, матеріали які вони вивчали вдома:

<i>Відсоток виконаних вправ</i>	<i>Назви тем</i>					
	Тема 1.	Тема 2.	Тема 3.	Тема 4.	Тема 5.	Тема 6.
0-50%	4	4	3	3	1	36,00%
51-60%	5	3	5	4	5	58,00%
61-75%	-	3	4	2	2	4,00%
76-80%	-	5	3	4	3	2,00%
81-100%	-	3	3	5	1	-

Таблиця 2.4

Підсумкова таблиця результатів перевірки знань учнів.

<i>Відсоток виконаних вправ</i>	<i>Назви тем</i>					
	Тема 1.	Тема 2.	Тема 3.	Тема 4.	Тема 5.	Тема 6.
0-50%	4	3	2	5	3	2
51-60%	5	5	1	5	4	3
61-75%	3	3	1	2	2	1
76-80%	-	5	3	2	2	1
81-100%	-	4	2	1	3	2

Як ми бачимо з даних, наведених у таблиці, рівень лексичних знань студентів підвищився, тобто ми отримали збільшення кількості студентів, які упоралися із завданнями. Окрім того слід відмітити той факт, що якість

виконання лексичних тестових завдань також зросла. З цього ми можемо зробити висновок, що система є ефективною.

Звичайно, з огляду на обсяг експериментальної роботи та вправ, які були виконані ми не можемо говорити про значний ріст рівня лексичних знань студентів у галузі лінгводидактики. Однак опираючись на позитивні зміни, які були зафіксовані при тестуванні, ми можемо зробити припущення, що за умов продовження роботи з розробленою системою вправ є можливим подальше зростання рівня розвитку лексичної компетенції студентів-перекладачів.

Висновки до розділу 2

Згідно експериментальним даним ми можемо зробити висновок, що розроблена система вправ, яка розрахована на три етапи, є ефективною та перспективною. За умов подальшого її застосування в навчальному

процесі ми зможемо прослідкувати збільшення об'єму лексичних знань студентів, отримати кращі результати, та сприяти розвитку їхньої лексичної та професійної компетенцій. Однак слід враховувати особливості студентів, та групи в цілому при виборі вправ, оскільки цей аспект також має важливий вплив на результативність та успішність навчального процесу.

Ефективними методами організації навчальної роботи студентів-першокурсників є чітке дозування завдань на кожне заняття, а також контролю і оцінювання самостійної роботи. Це зумовлено тим, що більшість випускників загальноосвітніх шкіл недостатньо володіє методами самостійної навчальної роботи, та у них не до кінця сформовані вміння самоаналізу і самооцінювання.

Самостійна робота являє собою навчальну діяльність студента, яка планується й виконується за завданням, під методичним керівництвом і контролем викладача, але без його прямої участі. Студентам, особливо першокурсникам, буває складно правильно організувати самостійну роботу. В цьому разі доцільно звернути увагу викладачів на проблему адаптації студентів до самостійної навчальної роботи.

Організація у вищому навчальному закладі самостійної роботи студентів повинна враховувати їхні індивідуальні особливості й пізнавальні можливості. Ефективність самостійної роботи значною мірою залежатиме від якості керівництва нею з боку викладача, від правильності мотивації, оптимальності інструктажу, своєчасності надання допомоги і, безумовно, від реалізації грамотного індивідуального підходу.

Мета самостійної роботи: сформувати у студентів загальні теоретичні уявлення про:

- Формування знань з галузевих аспектів перекладу;
- специфіку виховного процесу;
- розвиток соціолінгвістичної компетенції майбутніх перекладачів;
- підготовку перекладачів в умовах дистанційної освіти.

ВИСНОВКИ

У зв'язку з вирішенням актуальних питань підвищення рівня знань учнів, постає завдання у розробленні контрольних та самостійної роботи для визначення та покращення рівня знань студентів вечірньої форми.

На основі аналізу теоретичної бази методики викладання іноземних мов для студентів вечірньої форми можемо визначити, що суспільний розвиток, міжнародні зв'язки у різних галузях науки та культури, необхідність спілкування між різними народами зумовили потребу в навчанні іноземних мов та появу спеціальної науки — методики. Вона досліджує закономірності та умови формування іншомовної компетенції, опираючись на теоретичні положення та практичні напрацювання, обґрунтовує цілі, зміст, принципи, розробляє ефективні методи, прийоми, форми та засоби навчання з урахуванням вікових та психологічних особливостей учнів. Значність цієї науки зростає, оскільки постійно змінюються соціальні умови, концепції удосконалення освіти, теорія і практика навчання іноземних мов.

Аналіз розвитку методики викладання іноземних мов дає змогу характеризувати її як експериментальну, дослідницьку науку, яка розробляє раціональні шляхи навчання, опираючись на теорію пізнання, дані суміжних із нею наук, практичний досвід.

Самостійна робота визначається як вид навчальної роботи, який здійснюється під керівництвом викладача, проте без безпосереднього його втручання, а також як засіб залучення студентів до самостійного оволодіння методами самостійної пізнавальної діяльності й розвитку інтелектуальних потенційних можливостей кожної особистості.

Самостійна робота студента включає: опрацювання навчального матеріалу, виконання індивідуальних завдань, науково-дослідну роботу.

У зв'язку із навчанням іноземної мови виділяють такі види самостійної роботи для студентів вечірньої форми навчання:

- попереднє ознайомлення на самому початку вивчення курсу зі змістом кожної теми, передбаченої навчальною програмою дисципліни;
- засвоєння лекційного матеріалу та відповідних розділів підручників чи навчальних посібників;
- вивчення законодавчих і нормативних актів, які стосуються даної теми;
- опрацювання запитань для самоконтролю знань, наведених по даній темі у навчальному посібнику з даної дисципліни;
- відвідування практичних занять та виконання завдань, передбачених програмою;
- виконання обов'язкових видів самостійної роботи та вибіркового завдання для самостійного опрацювання.

Навчання самостійної роботи зі спеціальною літературою є одним з боків наукової організації праці, як студентів, так і викладачів. Особливості організації самостійної роботи студентами вечірньої форми визначається тим, що воно передбачає певні вимоги до якості використовуваної професійно орієнтованої літератури, а також вимоги до методичної організації процесу навчання. Перше забезпечується ретельним відбором текстового матеріалу, призначеного для самостійного вивчення. Друге включає формування системи завдань і умінь самостійної роботи зі спеціальною літературою.

Самостійна робота сприяє: поглибленню і розширенню знань студентів; формування інтересу до пізнавальної діяльності; оволодіння прийомами процесу пізнання; розвитку пізнавальних здібностей. Саме тому вона стає головним резервом підвищення ефективності підготовки сучасних фахівців.

Результатом самостійної роботи студентів усіх форм навчання є виконані обов'язкові та вибірково завдання, які оцінюються викладачем в ході поточного контролю, та рівень підготовки до підсумкового контролю з дисципліни у формі іспиту (для студентів вечірньої та заочної форм навчання).

Розроблена контрольна робота, з допомогою якої буде визначена успішність учнів.

Далі ми дали студентам завдання для самостійного вивчення та проаналізували їх результати.

Потім розробили нову контрольну роботу з завданнями, схожими на контрольну роботу 1, щоб проаналізувати результати.

На їх основі доведена ефективність самостійної роботи для студентів вечірньої форми навчання. Після виконання студентами самостійної роботи за запропонованою послідовністю вправ спостерігається позитивна динаміка показників рівнів виконання завдань. На підставі фіксації такої позитивної динаміки можемо стверджувати, що запропонована нами система вправ є ефективною для розвитку знань студентів магістратури у сфері синтаксису англійської мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аликина Е. В. Переводческая семантография. Запись при устном переводе / Е. В. Аликина. – Москва: Восток-Запад, 2006. – 156 с.
2. Англійська мова за професійним спрямуванням: Навчальний посібник. – Біла Церква, 2009. – 275 с..
3. Англійська мова професійного спрямування для студентів 3-4 курсів факультету авіаційних і космічних систем [Електронний ресурс] / уклад. В. В. Лук`яненко, І. М. Воздіган, О. Я. Барабаш, О. В. Козачухна. – К.: НТУУ «КПІ», 2010.
4. Белкин А.С. Компетентность. Профессионализм. Мастерство / А.С.Белкин. – Челябинск: ОАО «Юж.-Урал. кн. издво», 2004. – 176 с.
5. Беляев Б. В. Очерки по психологии обучения иностранным языкам / Б. В. Беляев. – М. : Просвещение, 1965. – 227 с.
6. Беспалько В. П. Опыт разработки и использования критериев качества усвоения знаний / В. П. Беспалько // Советская педагогика. – 1968. – № 4. – С. 52-69.
7. Бех І.Д. Рефлексія в духовному саморозвитку особистості [Текст] / І.Д. Бех // Педагогіка і психологія. – 2012. – № 1. – С. 30 – 37.
8. Бойко А. Н. Теория и методика формирования воспитывающих отношений в общеобразовательной школе : монография / Алла Никитична Бойко. – К. : Вища школа, 1990. – 267 с.
9. Бондар В. І. Теоретико-нормативні засади організації моніторингу якості освітньо-професійної підготовки вчителі на засадах компетентнісного підходу [Текст] / В. І. Бондар // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання : зб. наук. праць. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 10. – С. 3–11.

- 10.Бондаренко О.Ф. Сучасні тенденції професійної підготовки вчителя ІМ для початкової школи/ О.Ф. Бондаренко, О.Б.Бігич // Іноземні мови. – 2002. – № 4. – С. 48-51.
- 11.Гавриленко Н.Н. Формирование профессиональной компетенции переводчика (неязыковой вуз) / Н.Н.Гавриленко //Проблемы теории и практики в инженерных исследованиях. Сб. научн. тр. – М.: Ассоциация строительных вузов, 2000. – С.173-175.
- 12.Галацин К.О. Особливості формування комунікативної культури студентів вищих технічних навчальних закладів / К.О. Галацин //Науковий вісник ВНУ ім. Лесі Українки. – Луцьк: РВВ Вежа, 2012. – № 8 (233). – С. 54 – 58.
- 13.Галацин К.О. Умови формування комунікативної культури студентів вищих технічних навчальних закладів / К.О. Галацин // Молодь і ринок: щомісячний наук.пед. журн. – Дрогобич: РВВ “Коло”, 2012. – № 7 (90). – С. 144 – 147.
- 14.Гальскова Н.Д. Современная методика обучения иностранным языкам: Пособие для учителя./ Н.Д. Гальскова – М.: АРКТИ, 2000. – 165 с.
- 15.Ганічева Т.В. Методика навчання майбутніх філологів усного англomовного двостороннього перекладу у галузі прав людини : дис. канд. пед. наук: 13.00.02 / Тетяна Вікторівна Ганічева. – Харків, 2008. – 182 с.
- 16.Гербарт И. Ф. Первые лекции по педагогике; Общая педагогика, выведенная из цели воспитания / И. Ф. Гербарт // Хрестоматия по истории зарубежной педагогике / сост. А. И. Пискунов. - М., 1971. - С. 355-384.
- 17.Гершунский Б. С. Образовательно-педагогическая прогностика : теория, методология, практика : учеб пособие / Б. С. Гершунский. - М.: Флинта : Наука, 2003. - 764 с.
- 18.Глушок Л.М. Застосування інтерактивних методів при викладанні англійської мови у Хмельницькій гуманітарно - педагогічній академії / Л.М. Глушок // Педагогічний дискурс. – 2010. – Серпень. – С. 56 – 59.

19. Демидова В. Г. Формування в майбутніх педагогів прогностичного компонента професійної діяльності: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / В. Г. Демидов. - Одеса, 2001. - 202 с.
20. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : [навч. посіб.] / Ілона Миколаївна Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
21. Дымова Т. В. Обучение будущих учителей педагогическому прогнозированию: дис. ... канд. пед. наук / Т. В. Дымова. - Астрахань, 1998. - 203 с.
22. Зимняя И.А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования / И.А.Зимняя // Высшее образование сегодня. – 2003. – №5. – С. 34-42.
23. Зубенко О.В. Інтерактивні технології навчання при вивченні іноземних мов в технічному ВНЗ. Вінницький національний технічний університет (м. Вінниця, Україна) / О.В. Зубенко, С.О. Медведєва// Гуманізм та освіта : міжнародна науковопрактична конференція. Електронне наукове видання матеріалів конференції.
24. Інформаційно-комунікаційні технології у навчанні іноземних мов для професійного спілкування: Колективна монографія / Коваль Т. І., Асоянц П. Г., Каменєва Т. М., Майєр Н. В., Синєкоп О. С., Стрілець В. В., Чуфарлічева А. Ю. Заг ред. Коваль Т. І. – К.: Вид.центр КНЛУ, 2012. – 280 с.
25. Ковалёв Г.А. Психология познания людьми друг друга / Г.А. Ковалёв // Вопросы психологии. – 1983. – №1. – С. 112 – 118.
26. Коваль Л. В. Професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи: культуротворчий вимір / Л. В. Коваль // Вища освіта України, 2013. – № 1. – С. 82–84.
27. Кодлюк Я. П. Суб'єктність молодшого школяра в навчальній діяльності / Я. П. Кодлюк // Початкова школа. – 2013. – № 1. – С. 6–9.

28. Кожухов К. Ю. Педагогическая модель применения дистанционных технологий в процессе формирования методической компетенции будущего учителя (на материале дисциплины «Теория и методика обучения иностранным языкам»): автореф. дис. на соискание науч. степени канд. пед. наук: спец.13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / К. Ю. Кожухов. – Курск, 2008. – 19 с.
29. Латышев Л. К. Перевод: теория, практика и методика преподавания: Учеб. пособие для студ. первод. фак. высш. учеб. заведений / Л. К. Латышев, А. Л. Семенов. – М. : Издательский центр «Академия», 2003. – 192 с.
30. Левковская Я.В. К вопросу о формировании профессиональной компетентности устного переводчика / Я.В. Левковская // Актуальные проблемы лингвистики и межкультурной коммуникации: Межвуз. сб. науч. тр. / под ред. Т.В.Емец, Е.В.Дозорова, В.П.Казикиной. – Магнитогорск: МаГУ. – 2003. – № 1. – С. 81-86.
31. Леонтьев А. А. Язык, речь, речевая деятельность / А. А. Леонтьев. – М. : Просвещение, 1969. – 212 с.
32. Леонтьев А. Н. Общее понятие о деятельности / А. Н. Леонтьев // Основы теории речевой деятельности. – М. : Наука, 1974. – 368 с.
33. Ленкова В.І. Творчість наших читачів. Travelling. / В.І. Ленкова // Іноземні мови. – 2001.– №4. – С.72.
34. Лук'яненко В. В. Впровадження в навчальний процес пілотного проекту «Дистанційне навчання для підготовки бакалаврів за напрямом «Метрологія та інформаційно-вимірвальні технології» / В. В. Лук'яненко // Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні підходи та інноваційні тенденції у викладанні іноземних мов (25-26 лютого, 2011 р.). – К.: НТУУ «КПІ», 2011. – С. 129-130.
35. Львовская З. Д. Современные проблемы перевода: [пер. с исп.] / З. Д. Львовская. – М. : Издательство ЛКИ, 2008. – 224 с.

- 36.Макаровская И.В. Коммуникативная компетентность и представления учителя о себе: автореф. дисс. на соискание науч. ступеня докт. псих. наук: спец. 19.00.07 «Педагогическая и возрастная психология» / И.В.Макаровская. – СПб., 2003. – 195 с.
- 37.Малашевська К.О. Експериментальна програма формування комунікативної культури майбутніх інженерів / Малашевська К.О. – Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2009. – 88 с.
- 38.Маркова А. К. Психология профессионализма / А. К. Маркова. – М.: МГФ «Знание», 1996. – 308 с.
- 39.Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах / [Бігич О. Б., Бражник Н. О., Гапонова С. В. та ін., під керівн. С. Ю. Ніколаєвої]. – К. : Ленвіт, 2002. – 328 с.
- 40.Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник для студентів./ Під ред. С.Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, – 1999. – 320с.
- 41.Митина Л.М. Личность и профессия : психологическая поддержка и сопровождение : учеб. пособие / Л. М.Митина [и др.]; под ред. Л. М. Митиной. – М.: Издат. центр «Академия», 2005. – 336 с.
- 42.Ольховська А. С. Методика навчання майбутніх філологів передачі імплікатур тексту оригіналу в усному перекладі з української мови на англійську: дис ... канд..пед.наук: 13.00.02 / Алла Сергіївна Ольховська. – Харків, 2011. – 186 с.
- 43.Педагогічна майстерність: [підручник] / І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін.; [за ред. І.А. Зязюна]. – К.: Вища школа, 2004. – 422 с.
- 44.Петровская Л.А. Компетентность в общении: социально-психологический тренинг / Л.А. Петровская. – М.: Изд-во МГУ, 1989. – 216 с.

45. Положення про кредитно-модульну систему організації навчального процесу. – К.: НТУУ «КПІ». – Режим доступу: <http://kpi.ua/kmsomp#sthash.NlkJjsXD.dpuf>
46. Поршнева Е.Р. Проблемы формирования профессиональной языковой личности переводчика / Е.Р. Поршнева, Н.Э.Тройская // Проблемы литературы, языка и перевода. – Н.Новгород.: НГЛУ, 2001. – С. 238-345.
47. Присяжная А. Ф. Педагогическое прогнозирование в системе непрерывного педагогического образования : методология, теория, практика: дис. ... докт. пед. наук : 13.00.08 / А. Ф. Присяжная. - Челябинск, 2006. - 380 с.
48. Присяжная А. Ф. Формирование прогностической компетентности будущих учителей: теоретико-методологический аспект: теоретико-методологический аспект: монограф. / А. Ф. Присяжная. - Челябинск : ЧГПУ, 2005. - 180 с.
49. Прогностика : терминология / АН СССР; Комитет науч.-техн. Терминологии ; отв. ред. В. И. Сифоров. - М. : Наука, 1990. - 56 с
50. Радчук В. Д. Протей чи Янус? / В. Д. Радчук [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.novamova.com.ua/htm/radchuk/pereklad_4.htm.
51. Радчук В. Д. Що таке інтерпретація? / В. Д. Радчук [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://radchuk.novamova.com.ua/pereklad_12.htm.
52. Ребрій О.В. Європейський союз та інші міжнародні політичні, економічні, фінансові та військові організації : навчальний посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / О. В. Ребрій / За ред. Л.М.Черноватого та В.І. Карабана. – Вінниця : Нова книга, 2009. – 152 с.
53. Робоча програма з курсу теорії та практики перекладу з англійської мови для студентів англійського перекладацького відділення / [Уклад. О.В. Ребрій]. – Харків : Харківськ. нац. ун-т імені В.Н. Каразіна, 2005. – 86 с

54. Розенталь Д. Э. Словарь-справочник лингвистических терминов / Д. Э. Розенталь, М. А. Теленкова. – М. : ООО «Издательство Астрель», ООО «Издательство АСТ», 2001. – 624 с.
55. Савченко О. Я. Шкільна освіта як замовник підготовки майбутнього вчителя / О. Я. Савченко // Рідна шк. – 2007. – № 5. – С. 5–8.
56. Сафонова В.В. Подготовка переводчика как «вторичной языковой личности» (аудитивный аспект) / И.И.Халеева, В.В.Сафонова // Тетради переводчика (Научно-теоретический сборник). – № 24. – М., 1999. – 237 с.
57. Селиванова Е. А. Стратегии и тактики переводчика в диалогической модели вторичной коммуникации / Е. А. Селиванова // Вісник Харківськ. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – Серія: «Романо-германська філологія». – 2003. – № 611. – С. 3-7.
58. Сердюк Т.В. Формування предметної вмотивованості засобами інтерактивних технологій / Т.В. Сердюк // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія: зб. наук. пр. / редкол.: М.І. Сметанський (голова) та ін. – Вип. 26. – Вінниця: ТОВ «Планер», 2009. – С. 56 – 60.
59. Сластенин В. А. Педагогіка : учебн. пособ. / [В. А. Сластенин, И. Ф. Исаев, А. И. Мищенко, Е. Н. Шиянов]. - М. : Школа-Пресс, 1997. - 512 с.
60. Соколова С.В. Методика навчання майбутніх учителів англійської мови використовувати паралінгвістичні засоби в усному спілкуванні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання : германські мови» / С.В. Соколова. – К., 2006. – 24 с.
61. Тарнапольський О.Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти: Навчальний посібник./ О.Б. Тарнапольський. – К.: Фірма "ІНКОС", 2006. -248с.
62. Термінологічний словник-тренажер для студентів 5 курсу спеціальності 6.0100101 «Літаки та вертольоти» факультету авіаційних і космічних

- систем / уклад. Дроздович Н. Ю., Вадаська С. В. – К.: НТУУ «КПІ», 2010.
– Режим доступу до курсу: <http://moodle.udec.ntu-kpi.kiev.ua/moodle/course/view.php?id=294> Іноземна мова професійного спрямування: програма навчальної дисципліни підготовки бакалаврів всіх спеціальностей (за винятком 6.020303)
63. Турбовской Я. С. Основные подходы к решению проблемы прогнозирования в педагогике / Я. С. Турбовской // Использование данных педагогического диагностирования в обосновании стратегии развития образования : метод. пособ. - М. : ИТРИМИО РАО, 1994. - С. 6-20.
64. Федотов В.А. Введення в професійно-педагогічну спеціальність (економіка і управління): Навчальний посібник. - К: вид-во РГППУ, 2003.
65. Халимон І. Й. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя з другої спеціальності «іноземна мова»: дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / І.Й. Халимон. – Ніжин, 2009. – 279 с.
66. Цимбалару А. Особливості організації взаємодії молодших школярів з освітнім середовищем на різних етапах навчального процесу / А. Цимбалару // Початкова школа. – 2013. – № 8. – С. 12–16.
67. Червінко О.Є. Формування перекладацької складової фахової компетентності перекладача. Розвиток навичок скороченого запису майбутніх перекладачів та повнота фіксації суттєвої інформації тексту оригіналу в усному послідовному перекладі / О.Є.Червінко // Переклад у наукових дослідженнях представників харківської школи : Колективна монографія / За ред. Л.М. Черноватого, О.А. Кальниченка та О.В. Ребрія. – Вінниця: Нова книга, 2013. – С. 506-532.
68. Черноватий Л. М. Методика викладання перекладу як спеціальності : [підручн. для студ. вищих заклад. освіти за спец. «Переклад»] / Л. М. Черноватий. – Вінниця : Нова Книга, 2013. – 376 с.

- 69.Черноватий Л. М. Принципи складання вправ для навчання галузевого перекладу / Л. М. Черноватий // Вісник Сум. держ. ун-ту. – Серія: «Філологічні науки». – 2002. – № 3 (36). – С. 101-105
- 70.Черноватий Л.М. Методика викладання перекладу як спеціальності : підручник для студ. вищих заклад. освіти за спеціальністю “Переклад” / Л.М. Черноватий. — Вінниця : Нова Книга, 2013. – 376 с.
- 71.Чужакин А.П. Мир перевода, или вечный поиск взаимопонимания / А.П.Чужакин, П.Р.Палажченко– М.: Валент, 1999. – 106 с.
- 72.Hymes D. On Communicative Competence / D. Hymes // Sociolinguistics: Select Reading / Ed.J.P.Pride and J.Holmes. – Harmondsworth, 1972. – P. 95–147.
- 73.Jacobson R. On Linguistic Aspects of Translation / R. Jacobson. – Cambridge : Harvard University Press, Massachusetts, 1959. – 231 p.
- 74.Kade O. Die Sprachmittlung als gesellschaftliche Erscheinung und Gegenstand wissenschaftlicher Untersuchung / Otto Kade // Übersetzungswissenschaftliche Beiträge 3. – Leipzig, 1980. – S. 71-197.

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка: 106 с., 4 таблиць, 74 джерела.

Об`єкт дослідження: процес вивчення методології викладання перекладу студентами – філологами вечірньої форми навчання.

Мета дипломної роботи: охарактеризувати особливості організації самостійної роботи для студентів вечірньої форми навчання, що спеціалізуються в галузі філології, для підвищення рівня ефективності навчальної методики викладання перекладу.

Методи дослідження представлені пошуковим аналізом статей та літератури вітчизняних та іноземних вчених, розробленням контрольних робіт для студентів та аналізом їх результату. У вступі охарактеризований стан проблеми, конкретизовані завдання на дипломну роботу.

У теоретичній частині розглянуті особливості організації учбового процесу студентами вечірньої форми, види занять та їх ефективність, принципи, особливості та основні цілі вивчення методики викладання іноземних мов, важливість самостійної роботи для студентів вечірньої форми та методика вивчення перекладу в вищому навчальному закладі.

У практичній частині розроблені контрольні та самостійна роботи для того, щоб сформулювати, проаналізувати та покращити рівень знань студентів. Для цього учням були дані статті для самостійного вивчення.

Новизна роботи полягає в особливості організації самостійної роботи для студентів вечірньої форми навчання, що спеціалізуються в галузі філології, для підвищення рівня ефективності навчальної методики викладання перекладу.

Практичне значення дипломної роботи полягає в тому, що її результати можуть бути використані у навчальному процесі вищих навчальних закладів при вивченні специфіки організації системи вивчення методики викладання перекладу студентами — філологами вечірньої форми.

Ключові слова: МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ, САМОСТІЙНА РОБОТА, СТУДЕНТИ ВЕЧІРНЬОЇ ФОРМИ, ПЕДАГОГІКА.

SUMMARY

Diploma paper: 106 p., 4 lists, 74 sources.

The object of the research is the process of studying methodology of teaching translation course by philology students.

The subject of the research is the specifics of organizing philology students' independent work for increasing of efficiency level of studying methodology of teaching translation course.

The purpose of the research is to describe peculiarities of independent work organizing of evening students specializing in philology for increasing of efficiency level of studying methodology of teaching translation course.

Methods of the research include the analysis of articles and literature of natives and foreign scientists, development of control works for students and analysis of their results. The introduction describes the state of the problem, specifies the tasks for the thesis.

The theoretical section presents the peculiarities of the organization of the educational process by evening students, the types of classes and their effectiveness, the principles, features and main objectives of the study of the methodology of teaching foreign languages, the importance of independent work for students of evening forms and methods of studying the translation in higher education.

The practical section, control and independent work have been developed in order to formulate, analyze and improve the level of students' knowledge. For this purpose, students were given articles for self-study.

The novelty of the diploma research contains in the peculiarities of organization of independent work for students of evening form of study, specializing in philology, in order to increase the effectiveness of the teaching methodology of teaching the translation.

The practical value of the present research is determined by the fact that its results can be used in the educational process of higher educational establishments when studying

the specifics of the organization of the system of studying the teaching methods of translation by students - the filmmakers of the evening form.

Key words: METHODOLOGY, EDUCATIONAL SYSTEM, INDEPENDENT WORK, EVENING STUDENTS.